

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Prijs der advertentiën.

Vrij aan huis of franco per post
 binnenland bij vooruitbetaling . f 2.00
 Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
 Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05
 Men abonneert zich voor minstens zes maanden
 op den dag der eerste toezending f 1.—

Per regel f 0.10
 Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
 » » » 1000 » . - 0.08
 » » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VANZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Wvd Secretaris, H. L. VORSTENBOS, 42 Witte de Withstraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 109 Laan Copes v. Cattenb voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” **Haagpoort 4**, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50). Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één's schenken van f 100, zijn donateurs (trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Weekblad toegezonden.

De ondergeteekende
 wonende te _____ wenscht
 donateur-trice _____ te worden der Vereeniging „Oost
 en West” tegen een jaarlijksche contributie van
 f _____ den 190
 Handteekening: _____
 Straat of gracht: _____

Inhoud van dit nummer.
 Mededeelingen. — De Indische Begrooting, III. — Rameh. — Oost-Indische berichten. — West-Indische Berichten. — De schadelijke invloed van het afdingen op de industrie der inlanders. — Ingezonden. — Van Vreemde Koloniën. — Japan. — Naamlijst van Leden. — Voornaamste inhoud van Nederlandsche tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Feuilleton.

Mededeelingen.

I. Van het Hoofdbestuur:

Van dezelfde dilettanten-club die in het begin van dit jaar met zulk een goeden uitslag ten bate der noodlijdende Javanen „Het Poortje”, van van Eeden heeft opgevoerd kregen wij het aanbod om op 9 Januari a. s. opnieuw voor het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen eene voorstelling te geven voor het een of ander liefdadig doel in de koloniën en wij hebben toen gedacht aan de verpleging der melaatschen (de lepra-lijders) in Suriname.

De stukken, die 9 Januari zullen worden opgevoerd zijn „de Diplomaat” van *Scribe en Delavigne* en „de luweelen handjes” van *Labiche*, twee blijspelen, die op het Fransche Tooneel veel succes hadden en in Nederland nog niet werden opgevoerd.

De plaatsen zijn niet hooger in prijs gesteld dan bij eene gewone Komedie-opvoering en wij mogen dus rekenen op een druk bezoek, maar men goed opgevoerd toneelspel zien kan, tegen matige entree en tevens meebrengt om eene weldaad te verrichten.

Tal van intekenlijsten zijn in circulatie, waarop wij hopen, dat druk zal worden geteekend.

Wachten er onder onze leden zijn, die zich geroepen voelen tot het goede doel mede te werken dan kunnen zij intekenlijsten krijgen op het bureau van den alge-

meenen Secretaris onzer commissiën 195 Laan van Meerdervoort, dat iedereen werkdag van 10—12 en van 2—4 ure open is, of ze aanvragen bij den heer *Joch Kips* Bilderdijkstraat 11.

De Indische begrooting.

III.

Wij ontmoetten beschouwingen over de behandeling der Indische begrooting van 1904 door de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in het Sociaal Weekblad no. 96 van 2 December j.l. en het eerst van al geven wij daarover onze genoegdoening te kennen. Het is een gunstig en bevestigend verschijnsel, dat persorganen, wier redacteuren zich vroeger nimmer om de maatschappelijke toestanden in Oost- of West-Indië bekommerden, thans met beschouwingen over de Indische begrooting hun blad beginnen.

Ook in de Kamer zelf was die meerdere belangstelling in de zaken van O. Indië dit jaar duidelijk waar te nemen, want vooreerst was het getal der bij de besprekingen aanwezige leden veel grooter dan dat waaraan men gewend was, doch daarenboven namen, behalve de enkele oud-Indiërs die er zitting hebben verscheidene afgevaardigden, die zonder Indië door eigen ervaring te kennen zich de moeite hadden gegeven van de Indische zaken eene studie te maken, deel aan de debatten. Het «Sociaal Weekblad» was voor die belangstellenden echter niet aanmoedigend want zelfs zij, die door een tijdelijk verblijf in de Oost van land en volk reeds iets hebben gezien en er dus wat van meenen te weten, krijgen eene soort terechtwijzing over hun deelnemen aan het debat.

Behalve deze opmerking achten wij, vóór wij onze eigen beschouwingen over het begrotingsdebat vervolgen, ons verplicht om een paar andere te maken, die het hoofdartikel van het «Sociaal Weekblad» ons in de pen geeft.

In de eerste plaats wordt over de verdienste van hetgeen de heer *van Kol* in de Kamer te berde bracht onjuist geoordeeld. Wij geven gaarne toe, dat ook van andere zijden zeer belangrijke opmerkingen zijn gemaakt, die dienst kunnen zijn bij de opmaking van het wetsvoorstel tot het verleenen van den zoo hoog noodigen, ernstigen steun aan Oost-Indië, doch niet de minste in dit opzicht waren zeker die van *v. K.* De waarde daarvan werd door den Minister van Koloniën dan ook erkend en wij vinden het, na de moeilijke studie, die hij zich heeft getroost om op de hoogte te komen van den actueelen toestand en na de groote werkracht, die hij steeds toont, door de verkregen kennis ten beste te geven voor het heil onzer bezittingen en koloniën, onbillijk hem op eene lijn te stellen met degenen, die in noodloos meepraten genot en zelfverheerlijking vinden. Het valt niet te ontkennen, dat ook hij, meegesleept door zijn ontvankelijk gemoed, even goed als ieder ander een enkele maal niet in allen deele juist is, maar dit behoeft van zijne «dikwijls inderdaad belangrijke beschouwingen» hunne waarde niet te ontnemen, het «Sociaal Weekblad» make zich niet ongerust, deze komen best tot hun recht. Ook het «S. W.» duidt hem zijn plan om een deel

onzer buitenbezittingen te verkoopen en met de koopsoom de andere gewesten te helpen, ernstig ten kwade. Het haalt aan, dat de heer *Bos* in de Tweede Kamer heeft gezegd, dat het plan wijst op een overtuiging van impotentie, hetgeen wij trouwens volkomen met den heer *B.* eens zijn. Maar is het zoo te verwonderen, dat na alles, wat *v. K.* om zich heen ziet gebeuren in de richting van temporiseeren en uitstellen, ook hij dit denkbeeld van impotentie van Nederland heeft gekregen? Eerst bij de behandeling van het zoogenaamde «grootte reddingsplan» zal het blijken of dit ten onrechte was.

Wij hopen natuurlijk ten zeerste, dat dan dit wel degelijk blijken zal, maar wij kunnen ons toch niet ontveinen, dat vreeze ons bekoop, toen de heer *Roëll* met nadruk den Minister van Koloniën beduidde, dat bij zijn aan te bieden wetsvoordracht, eerstens de te verleenen steun op goede gronden kunne geacht worden vruchten te zullen dragen — hetgeen van zelf spreekt — en tweedens, *hij in overeenstemming blijve met de roeping en de draagkracht van Nederland zelf.* Dit laatste nu is nog meer een axioma, maar juist om die reden maakte het speciaal wijzen daarop, door den heer *R.* ons angstig.

Het derde punt in het Sociaal Weekblad waarop wij willen wijzen, wordt misschien door velen van minder practisch belang geacht, maar wij stippen het dan ook hoofdzakelijk aan om der juistheid wille.

Eene groote voldoening wordt het geacht «voor «die vooruitstrevenden in den lande, die sedert jaren niet hebben opgehouden Nederland aan «zijne verplichtingen over Indië te herinneren», dat de noodzakelijkheid om bij het bestuur van Oost-Indië een beteren weg in te slaan: aldus het *S. W.*, en daarop volgt dan onmiddellijk dat dit besef ook thans tot de Regeering is doorgedrongen. Al licht zal de met Koloniale zaken minder bekende lezer daaruit afleiden, dat hier sprake is van vrijzinnigen in de betekenis, die door de Nederlandsche partijpolitiek aan dit woord wordt gehecht en dat het eenige wat er nog aan schortte was dat ook de tegenwoordige (clericale) Regeering het besef kreeg, door de vrijzinnigen reeds geruimen tijd bezeten.

Wij, die aan den bekeeringstrijd deel hebben genomen, achten ons billijkheidshalve verplicht er op te wijzen, dat de belangstelling in het in alle opzichten juist en zuiver, politiek en economisch beheer der Koloniën en bezittingen van Nederland, zelfs nog kort geleden bij alle staatspartijen niet ver van het nulpunt af stond.

Reeds vóór geruimen tijd werd door *N. P. van den Berg* en anderen op gewezen, dat honderden miljoenen guldens door Oost-Indië opgebracht en die zeer nuttig ten bate van het land van opbrengst hadden kunnen besteed worden, gebruikt waren voor den aanleg van Staatsspoorwegen en voor andere belangen van Nederland. *Mr. van Deventer* — de misbruiken van het batigslotstelsel buiten rekening latende — toonde met cijfers aan, dat er eene eereschuld bestond van Nederland aan Oost Indië die vereffend moest worden, bij eene eerlijke scheiding der financiën. En *Kielstra* maakte later eene andere berekening

waaruit voortvloeide, dat er eene wettige schuld bestond die nog grooter was dan het cijfer waartoe *Mr. van Deventer* met zijne eereschuld was gekomen. In de meeste staatspartijen vond het bestaan van zulk eene schuld echter welsprekende bestrijders en zelfs toen onrustbarende berichten van Java's progressieven achteruitgang wezen op de noodzakelijkheid, dat Nederland nu op zijn beurt geven moest, niet om Oost-Indië buitengewoon te bevoorrechten, maar om Java, thans nog 't belangrijkste eiland van onze Oost, voor ondergang te behoeden, toen drong het besef hier noodzakelijkheid nog slechts zeer langzaam door bij een groot deel van het volk. Dit blijkt immers reeds genoegzaam uit het gemis van eenig aandringen, — zoowel in de Tweede Kamer als in de Nederlandsche pers, — bij den Minister van Koloniën om toch met zijn reddingsvoorstel niet te toeven en om het des noods te splitsen in twee deelen, zoodat hij onverwijd zou kunnen voorstellen datgene, wat hij nu reeds zeker weet, dat goede vruchten moet dragen en waarvan de kosten geraamd zijn of gemakkelijk kunnen geraamd worden.

Wij kunnen toch niet anders dan ons overtuigd houden, dat zulk een aandringen, vooral wanneer het door velen en met kracht war geschied, welgevallig zou zijn geweest aan den Regeeringsman, die thans bij het Departement van Koloniën aan het hoofd staat.

Had hij toch redenen om overtuigd te zijn dat spoedige en afdoende hulp in Oost-Indië een volkswensch van Nederland is, dan zouden zoowel hij als de overige leden van het Kabinet met meer lust en opgewektheid den thans moeielijken plicht vervullen die hen op de schouders ligt.

Daargelaten de overtuiging, dat ook Nederlands wel en wee in de toekomst, van een spoedige verbetering van den toestand in onze Oost afhangt, wat reeds motief genoeg zou zijn, kan het toch niet anders dan dat, ook het plichtsgevoel tegenover een volk, dat men meer dan drie eeuwen onder zijn gezag heeft gehad, zijn gewicht doet gevoelen. Al schrijvende zijn wij ongemerkt vervallen in het ten deele herhalen van wat wij reeds meer dan dikwijls, zoowel elders als in dit Weekblad hebben betoogd, maar wij willen er toch geen enkel woord van doorhalen, gedachtig aan het Fransche spreekwoord, dat het onvermoed en herhaald kloppen, maar vooral het duidelijk en krachtig kloppen aanspoort en maakt dat men eindelijk gehoord wordt.

Bij de behandeling der Indische begrooting in de Eerste Kamer heeft de Minister van Financiën gezegd, dat hij wel degelijk van meening was dat het thans (en wellicht ook later) voor te schieten geld, eenmaal zou kunnen worden terugbetaald. Dat ook wij dit verwachten, *mits men degelijk helpe*, blijkt uit hetgeen wij daaromtrent in No. II van dit artikel geschreven hebben. (*) Om die reden zouden wij, hoezeer wij, gelet op het verledene, eene bijdrage over geruimen tijd billijker zouden vinden, toch ook eene flinke som, ieder jaar tot een vastgesteld bedrag over een groot aantal jaren, als renteloos voorschot gegeven en waarvan het tijdstip van teruggave in verband

(*) Zie *K. W.* n°. 38.

FEUILLETON.

Vóór 55 jaren.

Ut het officiers-leven op Sumatra.

II.

In 1848 toen Brinkman en ik te Padang-Pandjang samen waren, was het garnizoen, bestaande uit 3 Compagniën van het 10e Bataljon, daar eerst kort geleden gevormd. De Generaal Michiels was naar Java opgeroepen om de 3de Indische expeditie aan te voeren. Zijn schoonzoon Luitenant van der Hart, was tijdelijk Gouverneur en Militair-commandant; ook hij was een krantig militair. Hij had het ernstig, arbeidszaam en vol plichtsbetrachting, welke hij ook van zijn ondergeschikten eischte. Woningen voor officieren waren er niet te Padang-Pandjang. Eenige officieren bevestigden zich in het logement, andere in Maleische huizen, van de Laras (gemeente)-hoofden te Padang-Pandjang op de markt (markt) hadden, sommigen bouwden zich spoedig een bamboezen-woning; ik trok in een Maleisch hutje, waar ik kreeg het cadeau, want het was door een koopman aangekocht voor afbraak, omdat hij daarnaast een houten huis liet zetten en het voor de bijgebouwen noodig had. Ik mocht er echter zes of acht maanden blijven wonen. Het zag er vrij verwaarloosd uit, maar een paar Javanen, die ik te werk stelde, maakten er van bamboes een paar luiken,

een beschoot en een vloer in, en toen moest ik mij maar zien te behelpen.

In het laatst van 1848 maakten de berichten van de revolutiën in Parijs en elders in Europa zulk een indruk ook in Indië, dat van der Hart op alle eventualiteiten voorbereid wilde zijn en krachtadig aan het werk ging. Hij deed dat, zooals het een energiek bevelhebber past. Hij kommandeerde officieren en minderen tot allerlei werkzaamheden, zonder op «begrootingen» te letten of extra belooningen te beloven.

Te Padang werden kustbatterijen opgeworpen. Iedereen, van hoog tot laag, was ijverig in de weer. In de Bovenlanden werden officieren uitgezonden: op verkenning en vlugtige opname van alle bergpaden, die uit de Benedenlanden naar boven voerden. Brinkman en mij viel een belangrijke taak ten deel. Wij moesten de Kloof der Batang Anee met het aan beide zijden gelegen gebergte en de daarin voorkomende voetpaden onderzoeken en zooveel mogelijk in kaart brengen. Onze beloning was vrij van alle garnizoensdiensten. Ik beschouwde Brinkman geheel als mijn superieur en Mentor. Hij regelde alles en deed het goed. Wij bezaten beiden een rijpaard, namen ieder een bediende mede en togen op marsch; allereerst naar Iotroeno, de posthouder in de Kloof, die een aardig huis had aan de samenvloeiing der rivieren Anee en Singallang — de laatste woest schuimende, meestal met kristalhelder, zeer frisch water. We kregen de voorgalerij van Iotroeno's huis en spreidden daar naast elkander onze matrassen op den vloer. Behalve onze paardjonsgens had Brinkman zijn kok meegenomen, die voor ons eten zorgde. De Kloof was, door de zorgen van den Controleur Steijn Parvé reeds van een goeden weg

voor ruiters en voetgangers voorzien en er werd nog steeds gewerkt om de voornaamste steilten wat begaanbaarder te maken. Voor het onderhoud van de bruggen en den weg, waren 70 à 80 vaste arbeiders aanwezig, die overal verspreid in de Kloof met hun gezin woonden en er tevens een lapoe (winkel) opnhielden waar vruchten, eetwaren en Kawee (koffie meest van koffiebladeren) verkocht werd. Van deze arbeiders kregen wij er iederen dag eenigen ter onzer beschikking, terwijl onze paardjonsgens voor instrumenten en ketting zorgden. We begonnen met de opname van uit Padang-Pandjang van den gewonnen weg, die circa 8 palen lang, door de Kloof tot aan het uiteinde, bij Kajoetanum liep. Tevens werden op onze klad-kaart aangegeven de hellingen van den weg, zooveel mogelijk van de bergen en rotswanden rechts en links, van de vele beken en water-valletjes die aan beide kanten afstroomden en van de hoofdrievieren in de Kloof: de Anee, de Ayer-poetie en de Singallang.

Achter Iotroeno's huis stroomde de Singallang met woest gebruis in de Anee en vormde over een rotblok heen, een waterval van een paar meters hoog.

Het was overheerlijk om daar 's morgens vroeg een bad te nemen; een reuzen stortbad. Daarna spoedig koffie gedronken, wat gegeten en de tochten namen een aanvang. Weldra moesten wij de bergen op en in, eerst rechts van de Anee en aan de beide rotsoevers van de Singallang, vervolgens verder door het dichtbegroeide woud in de richting van den grooten waterval en Kajoetanum. Toen konden wij niet dagelijks naar Iotroeno terugkeeren; wij lieten ons daarom in het woud een hut opslaan, waar wij eenige nachten sliepen. De grootste narigheid waren de kleine

bloedzuigers, die soms bij twintig tegelijk ons bekropen en besprongen. Het klaarmaken van ons middag- en avondmaal ging met enige moeilijkheid gepaard, vooral wanneer er een regenbui kwam, maar als men jong is behelpt men zich gemakkelijk. Brinkman, die al last had van corpulentie was meer op zijn gemak gesteld, zoodra de werkzaamheden afgelopen waren. Hij had dus voor een ruimen rottingstoel gezorgd, ik had genoeg aan een tuinstoeltje. Van ons eigenaardig bivak maakte ik een teekening, die ik nog bezit.

Wij waren ongeveer drie maanden bezig geweest, toen Brinkman als kommandant naar Fort van der Capellen geplaatst werd. Dat was zeer onaangenaam voor mij, zoo alleen door de wildernis te sjuwen, was alles behalve plezierig. We waren ook nog lang niet klaar, we hadden eerst aan een zijde het gebergte onderzocht en nog niet eens tot aan het einde der kloof. Volgens de Maleische hoofden, liepen er vroeger, voordat de kloofweg gemaakt was, twee paden over het gebergte, rechts en links van de Anee, welke van de Boven- naar de Benedenlanden voerden; de Djalán Karbó en Djalán djawie. Van die paden was niets meer te vinden. Waar wij doordrongen, moesten eerst door een tiental arbeiders het kreupelhout en de doornegewassen weggekappt worden.

Mijn tocht in de richting van Kajoetanum en nog altijd rechts van de Anee voortzettende, trof mij eens het gezicht van een prachtig natuurfereel.

Ik daalde af en bevond mij eensklaps in een bassin, waar ik rechts van mij twee groote watervallen zag. Ze kwamen uit de dicht begroeiide bergruggen, welke uitloopers zijn van den Tendiké — een tweelingbroeder van den ongeveer 10.000 voet hoogen Singallang. Het was een ver-

met den weder opbloei van O. Indië door de Wetgevendende macht zou moeten worden bepaald, niet afwijken.

Een ding zij echter op nieuw herhaald: *Men talme niet!*

Rameh.

De Indische Mercuur van 1 December no. 48 had een bijvoegsel getiteld: *eene oplossing van het Rameh-vraagstuk*, waarbij eene te Enschedé nieuw opgerichte maatschappij de *Ramie Union* de planters in Oost- en West-Indië met nadruk er op wijst, hoe de aanplant en de bewerking van rameh, zooals ze door haar worden bedoeld, groote voordeelen beloven. Midden in het half-vel druks van de bijlage, zit een monster ruwe rameh-bast, met de daaruit door de *Ramie-Union* bereide spinbare vezel.

Wij hebben in ons Weekblad herhaalde malen op het groote belang gewezen, dat in de rameh-cultuur voor O.-Indië gelegen is en ook in de Indische Mercuur zijn tal van geschriften over die cultuur verschenen, die de aandacht van het publiek op de rameh-cultuur vestigden en waarin den laatsten tijd, aangehouden werd, dat door de verbeterde methoden van vezelwinning en bereiding, thans voor Oost-Indië de tijd was aangebroken, om de cultuur, van de in Aziatische eilanden tehuis behorende plant, met ernst ter hand te nemen.

Het heeft ons daarom verwonderd, dat bij de bespreking der katoencultuur, tijdens de begrotingsdiscussie in de Tweede Kamer, niemand er van heeft gesproken, dat de rameh-cultuur en hare uitbreiding voor Oost-Indië minstens van evengroot belang zal zijn als het planten van katoen.

En waar men er toen op wees, dat, wat de katoen-cultuur betreft, andere landen ons vóór zullen zijn, had men gerust hetzelfde kunnen doen, wat de rameh-aangaat. Bijna in ieder tijdschrift over cultuur-aangelegenheden, dat men ter hand neemt, vindt men daarvan de aanwijzingen.

In één opzicht komen al die artikelen tot eene nagenoeg eenparige overeenstemming. De machinale bereiding, zooals ze door *Michotte*, *Faure Marcou* en anderen in Frankrijk en trouwens ook door werktuigkundige ingenieurs in andere landen, was begrepen en tot eene, betrekkelijk, groote volmaking gebracht, wordt geheel losgelaten, omdat de machines wel een uitstekende vezel opleveren, maar niet in voldoende hoeveelheid, om de rameh tegen zoodanigen prijs te kunnen verkoopen, dat spinners en wevers ze in massa gaan verbruiken.

Ook bij de *Ramie Union* komt de machinale bereiding op den achtergrond. In het door ons genoemde bijvoegsel van de I. M. no. 48 zegt de Maatschappij daaromtrent:

In dat artikel werd er op gewezen, dat de nieuwe methode, de machinale bereiding van de spinbare vezel wel is waar niet uitsluit, doch dat zij door haar eenvoudige bewerking eenen grooten voorsprong op deze heeft en dan ook het vooruitzicht opent, dat binnen korten tijd de rameh eene plaats zal innemen, welke vroeger op grond van den hoogen prijs (voortspruitende uit de machinale bewerking) niet voor haar was weggelegd.

Waarop zij laat volgen:

Nu wij met deze regelen nogmaals de aandacht van H.H. planters op de rameh wensen te vestigen, willen wij het volgende gedeelte van het zoeven bedoelde artikel hier eveneens nogmaals herhalen en vervolgen derhalve:

• Waar de planters met de machinale methode een belangrijk deel van hun kapitaal in machines moeten vastleggen, biedt deze nieuwe werkwijze, waarbij dit niet noodig is, al dadelijk in het oog loopende voordeelen aan. Voor het nieuwe procédé worden de eenvoudig met de hand afgestroopte basten van de ramehplant in de zon gedroogd¹, verzameld, gegerst, gebaald en naar Europa verzonden en daar bewerkt. Op deze wijze is de arbeidsverdeling tevens allergeleukst opgelost: de planter bemoeit zich uitsluitend met de cultuur, terwijl de fabrikant niets met den aanplant te maken heeft en alleen optreedt als kooper van het ruwe produkt.

Met dit laatste doel is thans onze maatschappij, de *Ramie Union* gevormd en zijn wij derhalve bereid en in staat, elk kwantum ruwe bast op te kopen, om die vervolgens te ontginnen en de verkregen vezel te spinnen.

Uit het standpunt, dat wij steeds hebben ingenomen, de groote toekomst der rameh-cultuur voor Oost-Indië voorspellende, kunnen wij niet anders dan toejuichen, dat de oprichting der nieuwe Maatschappij, een flink stap verder brengt op dien weg, want waar zij de plan-

ters aanspoort om krachtig de hand aan den ploeg te slaan en bereid is ieder kwantum ruwe bast op te kopen, daar bedoelt zij natuurlijk, tegen zoodanigen prijs, dat ook de planter en de zijnen, een behoorlijk loon voor hun werk krijgen.

Er is echter één enkel punt, waarin wij met de *Ramie-Union* belangrijk van meening verschillen. Wel geven wij haar toe, dat bij voldoende betaling van haar kant voor den ruwen rameh-bast, hare aanbidding, zooals wij dit trouwens reeds gezegd hebben, de oplossing van het rameh-vraagstuk voor Oost-Indië en wellicht ook voor West-Indië eene belangrijke schrede heeft vooruitgebracht, maar wij kunnen niet toegeven dat de arbeidsverdeling zooals zij die voorstelt, de allergeleukste oplossing van het rameh-vraagstuk zou zijn.

Het is immers duidelijk, dat het vervoer van den ruwen bast uit Indië naar Europa veel meer moet kosten, dan het vervoer van de spinbare vezel, die in volume en gewicht zoo kolossaal verschilt met de hoeveelheid bast, waaruit zij gewonnen werd. Het is dus eene economische fout, in Oost-Indië te planten en te Enschedé te bereiden, wanneer men aanneemt, zooals dit zonder twijfel kan geschieden, dat de bereiding even goed en, gelet op de goedkoopere werkkraft, minstens tegen denzelfden prijs in Oost-Indië kan geschieden.

Wij laten nu nog achterwege, dat er in den laatsten tijd bewerkingen zijn uitgevonden om van den rameh-stengel, ook zonder dat hij vooraf gedroogd wordt, langs hoogst eenvoudigen niet-chemischen en dus zeer goedkoop weg een uitmuntende spinbare vezel te verkrijgen en wij willen thans ook niet op den voorgrond stellen, dat de aanplant en de fabricage bij de rameh-cultuur evenmin gescheiden behoeven te worden als ze dit zijn, b.v. bij de fabricage van de rietsuiker.

Ons hoofddoel, dit artikel schrijvende, is eenig en alleen om er op te wijzen, dat wij aan het bouwen van dezelfde inrichtingen als er nu eene te Enschedé wordt daargesteld, in Oost-Indië in de buurt der plantuinen, als begin eener eigen Oost-Indische rameh-industrie, verre de voorkeur zouden geven.

Oost-Indische berichten.

Panglima Polèm. De reis van Luitenant-kolonel Bleekman en controleur Westenbergh. Lotsverbetering van den Indischen officier. Anecdoten omtrent sommige atjehsche hoofden. De buskruitmolen te Ngawi. Suikerzaken. Tabakscultuur in Priaman. Ons nieuw veldgeschut. Poeroek Tjahoe. Hervorming der gouvernementen-koffiecultuur. Een nieuwe tapwijze van enouchou-boonen. Tabaksoogst. Onderzoek naar de mindere welvaart. Journalistiek. De nieuwe telegraafkabel. Kapok- en vruchtenoogst. Koffieoogst. Naasting der Intercommunale telefoon. De eerste stap gedaan.

Panglima Polèm. Aan de reisbeschrijving van Dr. Groneman, ontleent wij nog eenige bijzonderheden betreffende de ontvangst van Panglima Polèm en Radja Keumala in de gouvernementenwoning te Kota Radja, waaraan het volgende is ontleend:

Aanwezig waren behalve de Generaal-Gouverneur, de kolonel, militair kommandant van Atjeh en onderhoorigheden, de beide assistent-residenten, Ter Meulen en Veenhuijzen, waarnemend gewestelijk secretaris, de civiel gezaghebber van Seulimeum en Indrapoeri, de kapitein der maréchaussée's Heldens en de controleur, tevens tolk, Morbeck en bovendien nog eenige hoofdofficieren. En behalve de sultan, de Atjehsche hoofden *T. Mahmood, pangéran Hoesin*, de 3 oelébals en twee voornamen hoofden van Seulimeum en Indrapoeri.

Po Lèm en Radja Keumala werden binnen geleid door T. Mahmood en pangéran Hoesin.

Na de officieele begroeting vroeg de generaal naar 't doel van hun komst.

Po Lèm antwoordde (vrijmoedig en trouwhartig), dat zij gekomen waren om zich geheel aan den Toewan bésar over te geven en zich onvoorwaardelijk aan de Kompenie blanda te onderwerpen. Alle hun gegeven bevelen zouden ze opvolgen en tegenover de voor hen genomen maatregelen geen verzet plegen. Beiden traden ze als onbemiddeld voor den Gouverneur, omdat Atjeh aan 't Nederlandsch Indisch Gouvernement toebehoort. Thans waren zij ook hier om te vernemen wat men hebeuren zou.

Gevraagd of *Keumala* deze woorden mede als de zijne erkende, antwoordde hij bevestigend.

De generaal antwoordde dat hij hun woorden ter harte genomen had en hoopte, dat hetgeen zij hadden gezegd door hen zou worden nagekomen. Hij had hen ook beschouwd als eerlijke vijanden en bracht hen nu ook de woorden van den *Koran* onder het oog, waarin is bepaald dat de overwonnenen zich in alles moet schikken naar de bevelen van den overwinnaar.

lamp en een modérateur-lamp, maakte een zonderling effect in de groote kamers. Ik had er echter de ruimte en kon mijn werk langzamerhand voleindigen. Terzelfder tijd begon ik met, in de nabijheid, een houten woning voor mij te doen bouwen. Zonder de hulp van den braven controleur Steijn Parvé zou ik daarin zeker niet geslaagd zijn. Hij bezorgde mij materialen en werkvolk; de betaling geschiedde langzamerhand, als ik van mijn 2de luitenantstractement iets overhield. Toen ik twee jaren later het huis voor f 1000 verkoopen kon, was het mij mogelijk al het achterstallige af te betalen. Het duurde een half jaar vóór ik mijn teekenen schrijfwerk gereed had. De overste van der Hart was voldaan en ik ontving een schriftelijke dankbetuiging, die mij met vreugde vervulde. Intusschen was het garnizoen vermeerderd met de 6de Kompagnie van het 10de Bataljon Infanterie.

Ik betrok mijn nieuw huis — nog steeds niet geheel af — met twee kamers en we leidden een vroolijk leven, vooral afgewisseld door tochten te paard bij dag en bij nacht. Weldra bekwamen wij elk een naam: Aramis, Porthos en Athos, terwijl zelfs d'Autagnan niet ontbrak. De laatste was een 1ste luitenant overgekomen van het Nederlandsche leger. Van der Hart had hem belast met de opname van den weg over den berg Ambatjang; een weg die vroeger veel gebruikt werd, maar nu ook vervallen was. d'Autagnan was bekwam genoeg, maar een woesteling. De arme vent, is later als Russisch soldaat in Sebastopol geseuvel. Intusschen leidde Brinkman te Fort van der Capellen een rustig leven en werd hij, helaas! hoe langer hoe dikker.

Zutphen, 24 Nov. 1903.

ATHOR.

Daar Po Lèm's huis indertijd door de onzen verbrand was geworden, was het op nieuw opgebouwd en werd het te zijner beschikking gesteld. Hij maande hem aan de gegeven bevelen stipt op te volgen nu hij in zijn gezag als *sagi*-hoofd van de XXII Moekim's hersteld werd, waar hij thans staan zou onder de civielen gezaghebber van Seulimeum, die daar het gouvernement vertegenwoordigde.

Po Lèm antwoordde dat alles goed door hem was begrepen.

Ten slotte stelde men de in der tijd door de colonne van Daalen buitgemaakte goederen voor hen uit, en Po Lèm en Keumala wezen aan wat hun eigendom was geweest. De generaal stond hun toe dat weder mede te nemen, wat zij echter niet wilden, omdat het nu als buit het eigendom geworden was van de Kompenie. Maar wel wilden zij het aanvaarden als een geschenk, hetgeen gebeurde.

Toen werd aan beiden toegestaan naar Gléjeung terug te keeren, wat ook Po Lèm's moeder zich bij hen kon voegen en waar den volgende middag geschiedde.

De reis van luit. kol. Bleekman en controleur Westenbergh. Aan de *Debi Crt.* ontleent wij het bericht, dat overste Bleekman van zijn uitstapje naar de hoogvlakte der Batak-landen teruggekeerd is op zijn standplaats te Medan.

Bij Bangoen Poerba nam de tocht door den doosden een aanvang, het gebergte werd door den Boeaja-pas bestegen en daarna toog men eerst in zuidelijke richting langs Pera Boean in de richting van het Toba meer, over Dokan en Soekan, om vervolgens, met de pak-koelies als trouw gevolg, door tal van kleinere en groote kampongs, die meestal rijst en kippen aanboden, met een ruimen boog westwaarts te gaan en langzamerhand weer op Kebon Djahe noordwaarts aan te trekken.

Daar werd bij Pa Melga een tijdje vertoefd en van dit hoofd en zijn omgeving zelfs een fraai kiekje genomen, waarna de tocht alweer noordelijker werd voortgezet.

Het gezelschap kwam via Bras Tagi terug en verliet de hoogvlakte wederom door den Tjnkapas.

In het doosden gebied werd voor het eerst weer aarakning met de beschaving gevonden in het zendelinghuis te Boekoem, waarna het gezelschap via Bandar Bahroe wederom naar de laagvlakte afdaalde.

Aan kleinere ontberingen was natuurlijk geen gebrek, doch alles ging overigens zonder moeilijkheden, dank vooral aan den invloed van controleur Westenbergh, die in die hoogere sferen een persona grata is.

De bevolking was, vooral daar, waar ze wat op hun boekje hadden, vroeger met den vogel ajam, maar wist blijkbaar nog vóór men den doosden bij Bangoen Poerba verlaten had, dat het de toean oberst was, die in politiek met den controleur de reis deed, en dat viel nu wellicht niet geheel en al in den smaak.

Mocht de regering eventueel geneigd zijn goedgunstig te beschikken op de vele aanvragen om rechtstreeks bestuur in te voeren, dan mag, afgaande op den indruk die verkregen werd, aangenomen worden, dat de enkele recalcitranten, die liever het oorlogsspel en de kampong-beroeving blijven voortzetten, zich daarbij wel zonder verzet zullen neerleggen en de regeling van den chaos daar boven in elk geval weinig moeite zal kosten.

Lotsverbetering van den indischen officier.

Miles bespreekt in het *Soer. Hbl.* de sociale positie van den indischen officier en de verschillende wijzen om daarin verbetering te brengen en deelt o. m. mede, dat het hem bekend is dat verschillende legercommandanten reeds hebben aangedrongen op betere salariering der lagere officieren, maar of dat zoo heel krachtig is geschied betwijfelt hij, daar hij zich anders niet kan verklaren, dat het legerbestuur zich zou hebben neergelegd bij de verklaring van den toenmaligen minister van koloniën, (hij meent den heer Cremer) dat, alleszins toegegeven werd, dat de luitenanten, met name de oudere, onvoldoende bezoldigd worden, maar dat er in de naaste toekomst geen geld was om daarin verbetering te brengen. Wel was er geld voor de verbetering der functie van onderwijzers, opzichters van den waterstaat, het personeel der gouvernementemarine en misschien nog wel anderen.

Die het bestaande afbrekt, moet iets beters in de plaats kunnen geven. Hij brengt daarom het volgende onder de aandacht:

I. Het verbod, om te trouwen door officieren, die niet tot eene zekere voldoende bezoldigde categorie, behooren, worde afgekondigd (adelborsten te klasse mogen ook niet huwen).

II. Het aanvangstractement voor den 2en luitenant worde gesteld op f 150 per maand, met vrij wonen enz.

III. Het stelsel van periodieke tractementsverhooging worde ingevoerd, zoodat men wat onafhankelijker wordt van de grillige juffer, die promotie heet. Het weduwenpensioen moet dan ook berekend worden naar den maatstaf van het door den overledenen echtgenoot laatst genomen tractement. De periodieke verhoogingen behooren zoodanig geregeld te worden, dat de officieren na 10 jaren effectieven dienst ongeveer het tractement van een infanteriekapitein jongsteheft, d. i. f 350's maands nominaal, hebben.

IV. Gelijke bezoldiging voor alle officieren van gelijken dienstdij.

V. Een goede statistiek zal moeten uitmaken of, nadat b.v. de periodieke verhooging tot een effectieven diensttijd van 20 jaren zijn voortgezet, de verdere tractementsregeling aan de promotie kan worden overgelaten.

De heer Rud. Kraft, kzl. baierischer Premierlieutenant a. D. zegt op blz. 40 van zijn brochure „Glanzende Eend" (roe oplage): „Als ich noch die Ehre hatte, aktiv zu sein, fragte ich einmal einen klugen, klaren Kopf, warum wir (die Officiere) denn gar so elendlich bezahlt werden".

„Da stützte der Gefragte das Kinn in die Hand, blinzelte mich an und sagte: „Sehen Sie, einer der Schulden hat, laszt sich lieber totschiezen, als einer mit Obligationen im Kasten".

Van dezen minister van koloniën, oud-officier van het Nederlandsch-Indische leger, verwacht schrijver dat hij door eene betere bezoldiging der Indische officieren voor te stellen, zal doen zien, dat hij niet bang is, dat een tractement overeenkomstig den levensstandaard, een hinderpaal zal zijn voor eene getrouwe plichtbetrachting. „Obligationen im Kasten" behoeft men den officier echter niet te bezorgen.

Anecdoten omtrent sommige Atjehsche hoofden.

In de nagelaten papieren van den, onlangs als redacteur van de *Semarang-Courant*, overleden oud-controleur K., die in Atjeh onder generaal van der Heijden gediend heeft, vond men de volgende, naar het schijnt, historische aneecdote omtrent sommige Atjehsche hoofden.

Toen Toekoe Kadli, het hoofd der reeders in Atjeh, bij den heer Levyssohn Norman logeerende, door den raad van Indië geraadpleegd werd omtrent de rechtspleging in Atjeh, stelde hij als eerste eisch, dat nooit een Nederlandsch rechter in Atjeh recht zou spreken en toen eindelijk de overeenkomst tusschen hem en het gouvernement zou getekend worden, verzocht hij het stuk naar Atjeh te mogen medenemen ter teekening, omdat een geloovige als hij alleen in de mesdij van

zijn geboorteland zijne handteekening mocht zetten. Toen hieromtrent inlichting gevraagd werd, bleek dat de grootte Toekoe niet schrijven kon.

Een andere Atjeh'er, te Batavia met eere ontvangen en aan de tafel van den gouverneur-generaal genoodigd, maakte zich meester van het tafelzilver van zijn gastheer.

Toen Toekoe Baid voor den eersten keer te Lepong met den controleur over zijne onderwerping kwam spreken, vroeg hij al dadelijk f 400.— voorschot en hij kreeg het. Daarna vroeg hij van den controleur tot den volgende morgen diens gouden horloge te leen, dat hij vergast terug te geven. Bij het verlok van den controleur gaf hij dezen zijn eigen zilveren horloge ter reparatie mede en sprak geen woord over het geleende gouden. Bij zijne onderwerping kreeg hij een kostbaren gouden keten van de regering ten geschenke, welke hij tijdens zijn verblijf te Koetaradja in een bamboezen bijgebouwje vlak op te hangen. Op een goeden dag was de keten verpland (natuurlijk weggenomen door iemand van zijn gevolg). Op zijn beklag antwoordde de gouverneur met de zachte berisping, dat hij beter zorg had moeten dragen voor een geschenk der regering, maar tot troost werd hem van Batavia toch een nieuwe keten gezonden.

Het toppunt van onbeschaamdheid was Toekoe Baid's Europees aan den controleur te Lepong om voor hem een Europeesche huishoudster te Batavia te „bestellen", die goed kon koken en eerst tot den Islam moest overgaan. Of aan dit verzoek gegeven is, wordt niet gemeld in het *Soer. Hbl.* waaraan het vorenstaande is ontleend.

De buskruitmolen te Ngawi.

Wij lezen in de *Soer. Crt.* dat de buskruitmolen te Ngawi die onder het militair departement staat, speciaal onder den chef van het wapen der artillerie, in de laatste jaren niet meer zooveel kruit als vroeger produceert. Het zoogenaamde rookeloos kruit van de patronen van ons geweer M. 95 kan er niet worden gemaakt, vandaar dan ook dat het personeel van deze inrichting is ingekrompen. Vroeger toen deze buskruitfabriek nog in volle werking was, stond er aan het hoofd een kapitein der artillerie, thans is de chef een re luitenant. Aangezien het kruit door dezen molen gefabriceerd slechts voor enkele doeleinden kan worden gebruikt is thans door den chef van het wapen der artillerie aan het legerbestuur voorgesteld om de molen maar op te heffen. Nauwelijks was hiervan iets bekend, of het legerbestuur kreeg verschillende aanbiedingen tot overname van de inrichting.

De firma Schnitzler & Co. moet een offerte hebben gedaan en ook de heer Prötzel, eigenaar van de bekende toko, beiden te Soerabaia. Zoo de heer Prötzel de fabriek overneemt, zou de gewezen kapitein der artillerie J. J. D. Milder, die pas kort den militairen dienst verliet, aan de hoofd komen van de onderneming. De heer Milder is vroeger jaren lang directeur geweest van de buskruit-fabricatie. De bedoeling van de particuliere gegadigden is om buskruit te fabriceren voor den verkoop hier te lande, daar dan het betrekken van buskruit uit Europa verval.

Of de regering dit echter zal toestaan zal later wel moeten blijken. Daar zich zooveel liefhebbers voor de molen voordoen, moet geadviseerd zijn om hem publiek te verkoopen.

Suikerzaken.

Wij lezen in het *Soer. Hbl.* dat nagenoeg alle fabrieken zoowel in den Oosthoek als in Midden en West Java zijn afgemalen. De producties zijn op eenige uitzonderingen na bijzonder goed en er wordt dit jaar in de suiker heel aardig geld verdiend. Ka-Bagor in Banjoemas staat bovenaan met 156 picols netto bouw. Hierop volgt Poerwoarsi dat eerst over de dagen is afgemalen met 147 à 148 picols tenzij Strag en Bandardjawa, hetgeen schrijver echter niet geloofd, maar hebben gemaakt; van deze fabrieken zijn nog geen gegevens ontvangen, Tjomal, dat jaar in jaar uit nr. 1 stond met 160 en 165 picols per bouw, maakte dit jaar met meer dan 140 picols. In Djokja en Solo waren de producties niet heel schitterend maar toch bevredigend. Wel hadden vele fabrieken last van mindere polarisatie, waarvan het gevolg was mindere betaling dan bij verkoopt geconditioneerd werd.

De resultaten in den Oosthoek zijn prachtig. Poerwoarsi maakte 148 picols, Gempolkrep 146, Bogor Kidoel 144. De fabrieken van de Handelsvereniging Amsterdam, Tegowangi en Mingeran maakten een oogst van 135 en 140 picols enz.

Tabakscultuur in Priaman.

De verbouwing van tabak legt der bevolking van Pajakoemboe geen windeieren en het is bekend dat de Pajakoemboe zeer gezocht is.

Van niet weinig betekenis is dus het feit, dat de controleur van Loeboeq-Bassoeng uit Pajakoemboe tabakzaad ontvangen heeft en onlangs met medewerking van het energieke hoofd der laras 12 Kota's een proef werd genomen met den aanplant van tabak. Indien deze proef mocht slagen, waar in de 12 Kota's met haar vele drooggronden veel kans op is, dan zal dit der bevolking zeer goede komen, zoo schrijft men men in de *Sumatrabode*.

Ons nieuw snelvuurgeschut.

Aan het *Bat. Nbl.* meldt men dat het verslag der commissie, belast geweest met de beproeving der verschillende systemen snelvuursedert eenigen tijd is ingediend. De conclusie luidt, dat de Maxim het best heeft voldaan. Intusschen is het niet zeker dat de Maxim-kanonnen nu ook ingevoerd zullen worden, met het oog op nieuwere gegevens die eerst beslist te worden of niet nog nadere proeven en besprekingen plaats moeten hebben voor men een steelsal aannemen.

Poeroek Tjahoe.

Aan het *Bandj. Nbl.* ontleent wij het bericht dat daar in den laatsten tijd geen nieuwe vijandelijkheden zijn voorgekomen. Met het vrijmaken van het terrein is men aldaar druk bezig. Dageelijken worden de boomen in het omliggende terrein geveld.

Hervorming der gouvernementen-koffiecultuur.

Aan het *Bat. Nbl.* ontleent wij het bericht, dat de regering onlangs een rondschrijven heeft gericht aan de residenten van Paseroean, Besoeki, Madioen, Pekalongan en de Preanger Regentschappen, de eenige niet overgebleven koffieproducerende gewesten op Java. Dit rondschrijven bevatte een verzoek aan de indische regering om nader te willen overwegen of het, ter voorkoming van mogelijken spoedigen achteruitgang der koffiecultuur, niet wenschelijk zou zijn die cultuur alsnog te hervormen, volgens een in 1899 door den toenmaligen wetschappelijk adviseur voor de koffiecultuur dr. Burck aanbevolen stelsel van reorganisatie. Dit stelsel, dat betrekking had zowel op de gedwongen cultuur als de vrijwillige cultuur, beruiste op *gedwongen cultuur (de reserveterreinen)* en op de *vrijwillige teelt*.

De gouverneur-generaal zou gaarne vernemen of de indische bevolking genegen is op de door de regering aangegeven wijze uitbreiding te geven aan de gedwongen of vrijwillige koffieaanplantingen en Z.E. wenschelijk dienaangaande een onderzoek ingesteld te zien, door

de plaatselijke europeesche en inlandsche ambtenaren in de koffiestreken.

Bij dat onderzoek zal het hoogerbedoeld stelsel van Dr. Burck aan de bevolking duidelijk uiteengezet moeten worden en daarna gevraagd moeten worden of er gewild is, dat de contracten, als door Dr. Burck bevestigd, wenschen aan te gaan en zoo ja, hoeveel bouws de personen gezamenlijk zouden willen bijplanten.

De Gouverneur-Generaal wenscht er bij nadruk op te wijzen dat op de gezondheid der bevolking geneerlei tusschen mag worden uitgeoefend, in welke richting dan ook, en dat het eenig doel van het onderzoek is, zekerheid te erlangen omtrent de vraag of de bevolking bereid is, uit *werkelijk vrijen wil*, tot uitbreiding of vernieuwing van haar aanplantingen volgens dit stelsel over te gaan, dan wel of zij de voorkeur geeft aan de thans gevolgde wijze van bijplanting.

Mocht bij het onderzoek blijken dat in een of andere streek de bevolking hertoe niet geneigd bevonden wordt, dan zou Z.E. gaarne tevens onderzocht zien of wellicht de mindere vruchtbaarheid der koffiegronden voor de bevolking een reden is om geen contracten te willen sluiten.

Wat *Paseroean* betreft, wenscht de Gouverneur-Generaal bovendien nagegaan te zien of de bestaande, in 1893 en 1897 en volgende jaren aangelegde, contractuele aanplantingen in de districten *Gading, Kandangan* en *Tenger* inderdaad geheel vrijwillig door de bevolking zijn tot stand gebracht.

En nieuwe tapwijze van caoutchoucbomen met beitels. In Malang hoorde men tijdens het koffiecongres over eene nieuwe tapwijze van caoutchouc houdende bomen spreken met een beitel van bijzondere constructie. De methode moet afkomstig zijn van den heer K. Waplanter die bij de vervaardiging van deze beitels er hoofdzakelijk op bedacht is geweest het beschadigen van het cambium der bomen bijna tot eene onmogelijkheid te maken. Over dezen beitel, die in vorm heeft van een gewonen timmermansbeitel maar overal even dik en breed is, schuift eene koperen schoen met aan de voorzijde een plat vlak, onder een hoek van ongeveer 30 graden met het vlak van den beitel liggende; achter dit vlak bevindt zich een stelschroef. Door nu de dikte van den bast te meten kan men den beitel zoo stellen dat die, in den boom gedreven wordende, het cambium juist niet beschadigt; iets wat bij andere tapwijzen steeds plaats heeft; eene heele verbetering dus.

Ondanks de hooge prijzen wordt nog steeds niet tot het planten van caoutchouc in het groot overgegaan; men hoort slechts van proefaanplantingen van een paar bahoes, maar van meer niet.

Maar de schrijver verneemt, heeft echter de cultuurmaatschappij Gogo-Niti een aanplant van ongeveer 14.000 bomen in den grond staan en wordt de aanplant van caoutchouc steeds voortgezet, schrijft men in *Soer. Hbl.*

De oogst van tabak in de residentie Kedoe is dit jaar zeer goed te noemen; ook in het district Soekoredo is die zeer overvloedig. Dit laatste heeft tengevolge dat de bevolking er geen waarde meer aan hecht en om aan constanten te komen de tabak voor een appel en een ei verkoopt, tegen veel minder prijs dan in 1902. Dat alles maakt dat de Chinezen zich verrijken ten koste van den minderen man en profiteren van de onverantwoordelijke lichtzinnigheid van den Javaan, zoo schrijft men in *de Sem. Ct.*

Het onderzoek naar de mindere welvaart. De resident van Pekalongan, de heer H. E. Steinmetz, voorzitter der hoofdcommissie voor het onderzoek naar de mindere welvaart der inlandsche bevolking, is in den loop der vorige week van Pekalongan vertrokken, het eerst naar Bandoeng, ten einde met de hoofden van gewestelijk bestuur overleg te plegen aangaande de wijze, waarop het onderzoek zal moeten plaats hebben, zoo lezen wij in *het Bat. Nbl.*

Journalistiek. Tot redacteur van de te Djokja verschijnende *Mataram*, voorheen *het Centrum*, is benoemd de heer J. J. Samwel die maanden geleden uit Europa aldaar is aangekomen.

De nieuwe hoofdredacteur van de *Locomotif*, de heer M. Vierhout is te Batavia aangekomen en werd aldaar verwelkomd door den agent van de *Locomotif*, den heer E. F. E. Douwes Dekker. De heer P. Brooshoof is voornemens in Januari te repatriëren.

gedragen tot de vorming van het gevraagde bedrag, terwijl ook de bestaanswaarde der maatschappij zich als factor deed gelden. Voorts schijnt de maatschappij aan de Regeering een staat te hebben overgelegd van de ontvangsten gedurende haar exploitatie. Tevens wordt in het tegenvoorstel gepleit voor de belangen van het personeel.

De eerste stap gedaan. In het *Bondsblad* komt onder vorenstaanden titel van den tegenwoordigen redacteur, den heer K. Wijbrands, een hoofdartikel voor, waaraan wij ontleenen, dat naar aanleiding eener opdracht van het Hoofdbestuur van den „Indischen bond“, genoemde heer Wijbrands en de heer J. D. A. Loth, lid van het Hoofdbestuur, zich naar Buitenzorg hebben begeven, ten einde te trachten een onderhoud te verkrijgen met den Algemeenen Secretaris, Mr. C. B. Nederburgh.

In beginsel was n.l. door het Hoofdbestuur aangenomen het denkbeeld, om een deel der gelden der loterij te doen strekken voor onderwijs in land- en tuinbouw en daar het uitgelekt was dat de regering niet ongenegen zou zijn, om het aantal leerlingen, dat den cursus in deze vakken te Buitenzorg volgde, uit te breiden, werd besloten nategaan, in hoever een aanbod van den indischen bond, om een zeker aantal jongelieden gedurende hunnen studietijd te subsidiëren, kans had door het gouvernement te worden aangenomen.

Die jongelieden zouden dan de lessen volgen voornamelijk in tuinbouw, zij zouden door den indischen bond worden aangenomen voor voorschot der afdelingen, zij zouden te Buitenzorg wonen met een bescheiden toelaag van den bond en de regering zou hun gratis onderwijs doen verschaffen.

Na afluop van den cursus, zouden zij het recht niet hebben ergens hier of daar eene betrekking „in het landelijke“ aantemen, neen, zij moesten zich vooruit verbinden, om na afluop van hun leertijd ter beschikking te blijven van den indischen bond, tot het nemen eener proef met den kleinen landbouw. En de bond zou hen dan daarbij steunen met grond, werktuigen en voorschot. Dit was, volgens den schrijver, het plan.

Het gelukte beiden heeren zonder moeite den heer Nederburgh te spreken te krijgen, die met veel belangstelling luisterde naar de uiteenzetting van de hierboven aangegeven denkbelden, die zijne goedkeuring schenen weg te dragen.

Hij kon echter in deze materie niet beslissen, doch raadde het Hoofdbestuur aan, om zich te wenden tot professor Treub en dezen voor het plan te winnen, het voldoende te formuleeren en, na bekomen overeenstemming met professor Treub, de regering met een uitgewerkt voorstel te naderen. Volgens de wijze, waarop de heer Nederburgh zich over het denkbeeld uitliet, werden niet veel bezwaren verwacht, hoewel de beslissing aan den gouverneur-generaal blijft overgelaten.

De schrijver vestigt er de aandacht op hoe 't vooral aangenaam treft, dat de bond nu eens niet *vraagt*, maar *aanbiedt*. Thans moet uitgemaakt worden welke jongelieden — niet al te jong toch — eventueel aanbevolen moeten worden, maar liefst jongens, die willen aanpakken en overtuigd zijn dat handenarbeid volstrekt niet onteert, zooals helaas nog een groot deel der Indiers meent.

Het idee, dat handenarbeid en in 't algemeen al zulke verrichtingen, die men voorheen aan inlanders overliet, vernederend zouden zijn, zal eerst moeten verdwijnen, indien de kleine landbouw ooit kans van slagen zal hebben. Intusschen — zegt de schrijver — de eerste stap is gedaan en zal, hopen we, spoedig door een tweede worden gevolgd.

Tot hoofdvertegenwoordigster van den indischen bond in Nederland is aangesteld mevrouw J. M. J. Catenius, geb. van der Meijden, wonende alhier in de Weimarstraat 67.

West-Indische Berichten.

De spoorweg eische in den laatsten tijd weer heel wat plaatsruimte van de surinaamsche bladen, echter niet omdat alles van een leien dakje gaat en er te dien opzichte in de kolonie heelemaal niet gemoederd zou worden. Er wordt blijkbaar integendeel heel veel gemoederd, want eene niet weinig zullen hebben bijgedragen de te hoog gespannen verwachtingen betreffende de gulden dagen, die de spoorwegaanleg in het land zou brengen. Gaan we nu eerst eens na hoever men intusschen met den aanleg is gevorderd. Den 11 den November 11 schreef *Onze West* dat vier baanvakken onder handen waren. Het eerste, loopende van het emplacement bij Beekhuizen tot Goede Verwachting, wordt onder leiding van den heer Oudhuis aangelegd, het daaropvolgend baanvak door de amerikaansche aannemers Stevenson en Headman, het derde door den heer Lugten, en het vierde (waarmede de eerste zwamp bereikt wordt,) door de heeren Swemer en Crane. In een gedeelte van den zwamp is reeds een dam aangelegd. Met het graven van een loozingskanaal, dat langs de plantage Tout lui faut naar de Surinamerivier gaat, is ook reeds een aanvang gemaakt.

gehad dan mag daaruit worden afgeleid, dat de arbeiders niet zoo heel ongelijk hadden, toen ze zich verongelikt waanden.

De oproeping van den directeur der spoorwegen blijkt intusschen niet het gewenschte effect te hebben geseit, daar toch tot den 14den November 11 slechts ongeveer 40 arbeiders zich bij den intendant der spoorwegen, Polak, hadden aangemeld; een schrale opkomst voorwaar in vergelijking met de honderden, die zich den 1sten September 11 voor het hoofdbureau der Koloniale spoorwegen verdrogen.

De werkstaking van den 10den November 11 schijnt voor sommige deelnemers nog onaangename gevolgen te zullen hebben. Er moeten, naar de *Surinamer* vernam, gewelddadigheden zijn gepleegd, waarnaar de districts-commissaris noodig heeft gevonden een onderzoek in te stellen. Er zouden reeds vier arbeiders wegens bedreiging in hechtenis zijn gesteld. De vrije immigranten klaagden, dat zij door de creolen-arbeiders met geweld waren genoodzaakt om het werk neer te leggen.

Men verwacht, indien de surinaamsche arbeiders in hun houding volharden, natuurlijk het beste van de, van buiten aan te voeren werkkrachten, die op den duur evenwel op meerdere kosten zullen komen te staan, terwijl niet gezegd is dat men daarmee willigen arbeid in de kolonie haalt.

De *Amigoe di Curaçao* heeft nu al vast gegeven op de mogelijkheid dat tengevolge van een klein misverstand, ontevredenheid zou kunnen voorkomen onder de, uit Curaçao aan te voeren arbeiders, (er waren den 14den November 11 40 lieden van Bonaire en 43 van Curaçao goedgekeurd). Velen dier, voor Suriname bestemde arbeiders verkeerden in de meening dat de werkdag van tien uur vermindert wordt tot negen uur door het eene uur rusttijd daartusschen. Dit is niet zoo, schreef de *Amigoe*. Zij moeten tien volle uren werken, n.l. van 6 tot 12 's voormiddags en van 1 tot 5 's namiddags. Het rustuur valt tusschen 12 en 1 uur.

„Verscheidene handelaars onzer stad, schreef de *Surinamer* mochten het voornemen koesteren om den kwijnenden handel er boven op te brengen“. Als middel om tot het doel te geraken zouden die handelaars het patentrecht wederom ingevoerd willen zien en een zeepatent op den koop toe.

Dit kan het blad niet toejuichen, wij de maatregel, zonder profijt voor den handel, den burgers het geld uit den zak zou kloppen tengevolge van de noodzakelijkwijze verhoogde prijzen voor alle, van elders aangevoerde goederen.

Door de invoering van beide patenten zouden eenige kleine winkeliers en handelaartjes van het tooneel verdwijnen, zonder dat zulks den handel in het algemeen nut zou aanbrengen, maar daarentegen de schatkist weer heel wat zou sleepen.

RECLAMES.
Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALLEEN
Noordeinde 119 a
Gewaarschuwd wordt tegen
arglistige nabootsing
ALLE
MODERNE
TALLEN
Onderwijs Vertalingen

De schadelijke invloed van het afdingen op de industrie der inlanders.

De redactie van de *Echo*, een dames-weekblad, dat, zooals aan velen wel bekend zal zijn, bij de firma H. Buning te Djokja verschijnt, zal eerstdaags in andere handen overgaan. Wie de redactie zal vervangen is nog niet bekend, maar dat is zeker, dat het vinden van eene waardige vervangster heel moeilijk zal zijn.

Dit blad, dat in verschillende richtingen zoo veel nut heeft gestiept en nog kan stichten, mag zeker niet ten onder gaan en de dames in Indië mogen wel alles in het werk stellen om haar orgaan te behouden. Het opstel, onder bovenstaanden titel, in bedoeld weekblad geschreven door „Landmeisje“ is belangrijk genoeg om in wijder kring bekend te doen worden, daarom hebben wij gemeend onze lezers een dienst te bewijzen door het ook in ons weekblad openemen.

Een heelen dag zullen we gevluchten hebben aan twee, zelden drie bakoels, (ronde manden) om die op de passer te moeten verkoopen voor 5 à 6 cents per stuk en zoo gaat het met alles naar evenredigheid.

Is het wonder dat de inlander onverschillig of zooals men zoo graag zegt, *lui* is geworden?

Om u eenigszins een denkbeeld te geven, hoeveel tijd, moeite en onkosten er gepaard gaan met het vlechten van eene mat, die wij den inlander afkopen voor 50 cents, zal ik trachten u dat nauwkeurig te beschrijven. De inlander koopt van den eigenaar de bladen van den pandandoeierstruik (een soort heester), zoo veel als hij noodig heeft voor zijne te vlechten mat. Wat dit hem kost?

Wel, dit kost hem eene mat en wat dit zeggen wil, dat zal u dadelijk duidelijk worden. Wil de inlander eene mat vlechten, dan moet hij beginnen met er twee te maken, want met de tweede betaalt hij de bladeren.

De langste bladeren, ongeveer 1.6 c.M. lang en 6 c.M. breed, worden van den struik afgeknip. Daarna scheurt men uit elk blad de doornige middennerf, snijdt de punt, ter lengte van 3 d.M. ongeveer af en ontdoet nu de beide bladhelften van hun doornigen rand.

De breedte van zoo'n bladhelpt pas juist in de gleuf van een blokje hout, van ongeveer 2 d.M. lengte, dat aan den bovenkant met dwars koperdraadjes overspannen is, welke op een afstand van 0.5 c.M. van elkaar verwijderd zijn. Het best kan men zoo'n instrument, bekend onder den naam van „menjirian“ voorstellen als men zich eene lange smalle doos denkt, waarvan deksel en bodem weggenomen zijn en dan aan den bovenkant dwars overspannen is met koperdraadjes. Men steekt het blad nu in de menjirian, tot het aan de koperdraadjes stoot, waardoor het in 4 à 5 deelen scheurt. Men trekt het blad er vervolgens geheel door heen en men verkrijgt 4 à 5 lange reepen van 0.5 c.M. breedte.

Deze reepen worden eerst één voor één lenig gemaakt. Men drukt zoo'n reep met den duim tegen een scherp bamboezen latje aan, dat men met de overige vier vingers omkneld houdt. Met de linkerhand trekt men de reep eenige keeren tusschen duim en latje door.

Denk eens aan wat een werk en tijd, zoo'n grooten stapel reepen op die wijze één voor één te behandelen. Als dit gedaan is, worden de reepen losjes samengebonden tot bundeltjes van 3 d.M. lengte en worden deze, met koud water opgezegt, gekookt.

Is het water kokend, dan wordt het vuur er onder uitgehaald en blijven de reepen er zoo lang in liggen tot het water weer afgekoeld is.

Men haalt de reepen, die nog steeds hunne groene kleur behouden hebben er dan uit, maakt ze weer los en laat ze nu een dag en een nacht in den koelen stroom liggen. Haalt men ze er den volgenden dag uit, dan hebben zij de grijs-witte kleur aangenomen, die ook de matten hebben. Nu worden zij nog enkele uren goed in de zon te drogen gelegd en dan zijn ze eerst gereed voor het vlechten. Met het voorbereiden van dit vlechtmateriaal zijn reeds twee à drie dagen heengegaan.

Nu begint de inlander te vlechten. Hij volgt hierbij steeds dezelfde methode; hij begint in het midden en vlecht daar dan steeds aan alle vier kanten bij. Hierbij gebruikt hij niets anders dan zijn pisa roet (mes) of een bamboezen latje. Van de eenvoudigste tot de fraaiste figuren weet de inlander in zijne mat te vlechten en alles doet hij zonder model voor zich; hij heeft de patronen in zijn hoofd.

Deze zijn alle oorspronkelijk, niets van vreemde invloed is daaraan te bespeuren. Soms ook brengt hij gekleurde figuren in het grijs-witte fond. Dan heeft hij van te voren een groot aantal reepen in de eene of andere grondstof gekookt. Vooral gebruikt hij veel als verfstof de vrucht van den gliemgenboom (welke uiterlijk zeer veel op den ramboetan gelijk), welke pitjes hij in kokend water oplost, waardoor eene roode verfstof wordt verkregen.

Een vlug matwerker kan eene mat van 2.25 M. lengte en 1.5 M. breedte in eene week afvlechten, als hij daar bijna onafgebroken aan blijft werken.

Ga nu eens zelf na of 50, laat staan 60 cents, dan niet vreeslijk weinig betaald is en of we niet gerust 75 à 80 cents kunnen betalen, zooals ons gevraagd wordt.

Ik hoop met dit schrijven zoveel uitgewerkt te hebben, dat menigen onder ons voortaan een weinig meer zijn afding-lust zal beteugelen en zoodoende zal bijdragen tot grooter werk-lust bij den inlander, tot meer uitbreiding van de inlandsche industrie.

INGEZONDEN.

ZOUT.

In Europa is zout chloornatrium, zoo zuiver mogelijk, in Indië is zout een specerij, die de drooge rijst en den dending of visch moet kruiden; waarom dan ook de Inlander een groot onderscheid maakt tusschen verschillende zoutsoorten. Hij lust geen boterzout hoe zuiver dit moge wezen en vindt Soemenep-zout het allerlekkerste.

In Nederland wordt het zout kunstmatig gemaakt, in Indië doet de zon het en is zout een natuur-product.

In Nederland kost het zout niettegenstaande accijns en kunstmatige bereiding acht centen per kilogram (prijscourant Eigen Hulp), in Indië kost het zout:

in Solo, Sum. W.kust, Palembang en de Lampongs f 6 per pikol maat of 19 cent per 1/32 pikol maat; in overig Indië f 6.72 of 21 cent per 1/32 pikol maat, of bij gewicht 12 cent per kilogram;

in briketten 8 cent per katie, gelijkstaande met 13 cent per kilogram.

Is de tegenstelling niet groot?

In het eilandrijk Insulinde, waar men zeewater, zonnewarme en brandstof in overvloed heeft en met geringe moeite en kosten zout kan winnen, maakt het gouvernement van het zoutdebiët een streng monopolie door allen zoutaanmaak, in welke kleine hoeveelheid ook, op poene van zware straffen te verbieden en verkoopt het dan zelf tegen exhorbitante prijzen.

Dat zoutmonopolie is door het Gouvernement op een vreemde wijze geëxploiteerd.

Men benoemde Europeaan tot zoutverkoop-pakhuismeester op f 75 's maands traktement; wanneer men Inlanders benoemde op f 50 traktement, was het nog erger (eenmaal moettende stelen, kenden zij geen maat en maakten zichzelf ongelukkig).

Die zoutdebitanten moesten hun eigen personeel betalen n.l. een geldteller à f 8 en twee meters à f 12.50 's maands; rest na de korting voor pensioen en weduwen- en weezenfonden 35 à 40 gulden 's maands. Inlanders hadden goedkoop personeel, doch hielden toch maar 25 gulden traktement over. En toch werden die z.v.p.h. meesters rijk of verteerden zij veel geld.

Hoe dan velen zoo rijk werden? Wel, door niettegenstaande hun eed de toegestane spillage van 4 pct. ten eigen bate te verkoopen.

Ik had geen ellendiger dag dan wanneer ik een nieuwbenoemde zoutverkoop-pakhuismeester den eed moest afnemen.

Daar stonden wij dan tegenover elkander, hij den valschen eed doende en ik dien eed ontvangende.

Of is het geen valsche eed, wanneer men zweert de spillage ten bate van den lande te doen strekken en toch van plan is, die in eigen zak te steken en dit ook moet doen, want van f 40 's maands kan een Europeesch ambtenaar met zijn gezin niet leven.

Het nemen van die spillage is dan ook niettegenstaande alle eeden, een vaste instelling geworden, door

ADVERTENTIËN.

Mevr. M. STOFFERS, v. Swietenstr. 134.
Indische Uitrustingen. Reform-onderkleding.
Huishoudelijk Maleisch.

FIGUURZAGEN

is een leerzaam tijdverdrijf.
Houtsnijden
is even interessant, doch over het algemeen beoefenen de Dames liever de **Houtbrandkunst.**

Alle benodigdheden voor deze prachtige liefhebberijen leveren **SINDERAM & Co.,** Huidenstraat 28 en 33, Amsterdam.

Vraag prijscouranten s. v. p.

PAUL C. KAISER,

Prinsestraat 66,
Elandstraat 94, Weimarstraat 35,
Heerengracht 24,
levert alle soorten brood, van de **BESTE** hoedanigheid.

Schilderen.

Eene schilderes met acte M. O. Handteekenen heeft nog eenige uren beschikbaar, tot het geven van teeken- of schilderlessen.

Atelier Kazernestraat 25,
DEN HAAG.

„SIMPLEX”

FRANS ERNST,
Buitenhof 1, 's-Grave.
„Sport en Spel”
„Schaatsen”.

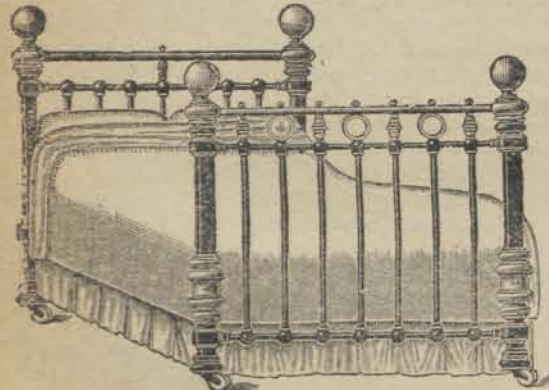
DAMES LAMBOUY, 2e Wagenstraat 86a, Den Haag.
W. VAN OLPHEN, Molenstraat 39, " "
B. STRAUB, Frederikstraat 40, " "
VAN ROOY, Paul Krugerlaan 20, " "

B. F. G. DALDERUP,

ATJEHSTRAAT 68-68a-70, hoek Batjanstraat.
Het beste en voordeelgste adres voor
BUSGROENTEN,
UITGEWOGEN GROENTEN,
ZURKOOI,
GEDROOGDE GROENTEN,
GEDROOGDE VRUCHTEN,
VRUCHTEN IN BLIK,
GELD. ROOKWORST.

Th. A. A. SIMONIS
34 Groenmarkt.

DEN HAAG over de Prinsestraat.

Ledikanten, Spring- Kapok- en
Paardenharenmatrassen, etc.
in GROOTE KEUZE,
BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT.

LIKEURSTOKERIJ, WIJN en COGNACHANDEL

G. SCHOUTEN, firma J. VUIJK, Vlamingsstraat 25.

OPGERICHT 1832.

Fijne Siroop voor Punch, Rum of Citroen, gestookt volgens geheel oud systeem per liter f 1.20, 1.40, 1.60.

Oude Cognac's, per flesch f 1.20, 1.40, 1.60, 2.00 enz.

Fijne Advocaat, Vanille (uitsluitend dooiers) per flesch f 1.20.

BOERENJONGENS SPECIALITEIT zeer fijn, per literpot f 1.00.

Diverse soorten fijne likeuren, als:

Crème de Mocca, Maraschino, Sherry brandy enz.

Zeer Oude Jenever, per literkruik f 1.00.

Fijne Hollandsche Brandewijn, per liter f 0.80, 0.90, 1.00.

S. SPIJER en Co.

MAGAZIJNEN

in Goud, Zilver, Diamanten, Horloges, enz.

Spuistraat 26, Passage 59,

Schoolstraat 7

over de Vischbanken

DEN HAAG.

Speciaal adres en grootste keuze in TROUW- en VERLOVINGSRINGEN.

SNOEREN'S
Superieur
SCHOEISEL

verkrijgbaar:

NOORDEINDE 150, 's-GRAVENHAGE.

Maat- en Reparatie-Inrichting.

CHICAGO WORKS.

FABRIEK en MAGAZIJN van KUNST en LUXE VOORWERPEN,

speciaal voor BLOEMEN en PLANTEN.

Rotswerken en Rotswanden voor Serres, Cafés enz.

Blinde Muren en Binnenplaatsen worden in een Lusthof herschapen.

HONDENUKKEN met ROTSVERSIERING in elke grootte (zuiver, droog en warm).

VOLIÈRES met ROTSVERSIERING voor alle VOGELS,

een sieraad voor elken Tuin

FONTEINEN — WATERWERKEN — TUINSIERADEN.

BLOEMENMAGAZIJN.

Leveren en verhuren van ARTISTIQUE BLOEMWERKEN.

Leveren en Verhuren van TAFELVERSIERING, voor elke gelegenheid iets toepasselijks.

P. S. Alle voorwerpen worden naar tekening en wensch in alle genres vervaardigd.

EXPORT VOOR OOST EN WEST.

F. E. KOENRAADS, Newtonstraat 310. Den Haag.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,

HAARLEM, Barteljorisstraat 32.

's-GRAVENHAGE. Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

INSTITUUT voor

Tandheelkunde en Tandtechniek

J. DUVAL, Tandarts. JULIUS LOHAN, Tandtechniker.

Oranjeplein 91. — Den Haag. — Oranjeplein 91.

Telefoonnummer 1086.

L. v. d. VELDE.

Hofstraat 17, Den Haag.

SPECIALITEIT IN
LUXE KOPERWERK.

Baden, Geijsers en Gasornamenten
tegen Concureerenden Prijs.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveaute's voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKEPRIJZEN.

Chaussures Françaises et Americaines

A. Kogels & Zoon,

56. Prinsestraat 56. — 's-Gravenhage,

Nieuwste dessins en modellen

WINTERPANTOFFELS.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.

TELEPHOON 1447.

Importeur van Indische Ingrediënten voor de Rijsttafel.

Goela aren, Mie, Soe-oen, Ketan, Kemirie, Kloekak,
Gandaria en Rebong assin, Roode visch, Ketjap Bentings,
Bombaj's ducks, Samballans, Boemboe's, Guava,
Gebroken Mie 20 cts. de 5 ons (tijdelijk), Geraspte Klapper.

V. WOERKOM'S Nieuwe Jams en Vruchten op eigen sap (onovertreffbaar).

GEBRS. P. H. CAMINADA,

Hof- en Rijksleveranciers,

Lange Houtstraat 3.

Specialiteit in

TOONEELKIJKERS.

Ruime keuze.

Billijke prijzen.

Koopen of verkopen, huren en verhuren

van HUIZEN, VILLA's, BOUWGRONDEN

FALKENBURG en Co.

Bureaux voor Bouwkunde, Handel en Verzekering.

DENNENWEG 64, — 's-Gravenhage.

Toezening Woninggids gratis.

Registers voor PENSIONS ten Kantore ter inzage.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden.

OOST en WEST.

RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERVOORT 195.

Open iederen werkdag van 10 ure v.m. tot 7 ure 's avonds.

Des Zondags van 12 tot 7 ure n.m.

Toegang voor leden der Vereeniging en geïntroduceerden.

Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, saïor of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (plat du jour) f 0.80.

Diné f 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

BONBOEKJES } voor 10 plats du jour f 7.50,
} voor 10 diners f 12.50.

Dat is de vraag

waar, door velen, te weinig op wordt gelet? Ja, zeker óók op 't gehalte der voedingsmiddelen, maar vooral op den aard, op de samenstelling van ons voedsel. Niet in de eerste plaats moeten we vragen, hoeveel voedsel zit er in, maar hoeveel voedsel komt er uit; dat is de vraag.

Al was de voedingswaarde van Wittebrood gelijk aan Tarwebrood, dan is 't nog niet 't zelfde. 't Wittebrood, vooral het verse, vormt zich in den mond dadelijk tot een bal, komt niet of half gekauwd in de maag, 't maagsap kan er niet of moeilijk op inwerken, en 't voedsel dat er in is, komt er NIET UIT.

Het Tarwebrood laat zich gemakkelijk kauwen, komt goed bewerkt in de maag, 't maagsap kan zich flink doen gelden, en al de voedingsbestanddeelen komen tot hun recht, worden door het bloed opgenomen en versterken alzoo ons geheele lichaam. Wilt ge dus 'n voedsel dat werkelijk U geheel ten goede komt, **EET DAN**

SCHOUTEN's zuiver Tarwebrood.

Gezondheid!

Kracht!

KAPELLE a. d. IJsel.

Dagelijks aan huis bezorgd.
Rott., Den Haag, Dordt.

Chemische Contrôle:
WENNEKER, Mosseltrap 4, Rott.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 195, zijn van 10-12 en van 2-4 uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie den heer G. C. A. DE WITT, de Perponcherstraat n°. 93.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.	Een Heer voor Corrector aan een drukkerij.
Eene Dame voor Juffrouw van Gezelschap of lectrice.	Twee Dames voor waarnemen van een huishouden en naar Indiën gaan.
Een bekwame linnennaaster.	Twee Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.
Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.	Een Dame zoekt plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.
Twee geg. Ind. militairen voor oppasser, geldophalen enz.	Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de éne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.
Vier Dames voor pianolessen.	Eene Juffrouw voor Depôthoudster.
Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.	Twee gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.
Twee Dames voor het maken van uitzetten (eene te Leiden).	Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.
Eene Dame voor onderricht in fröbelen (heeft diploma).	Twee jonge Meisjes om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.
Een gep. off. reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.	Eene dame voor het verplegen van een zieke dame.
Eene Dame voor Zanglessen.	Een geg. Ind. korpl. schrijver voor adm. betrekking.

alle autoriteiten, die met zout te maken hebben, stilzittend erkend. Maar van de spillage alleen kon men niet rijk worden, tenzij men een bijzonder groot debiet had, de rest werd den Inlander ontstolen door hem slecht toe te meten.
Dit alles is door het Gouvernement zindelijk ingezien en is men de gevaarlijke proef der zoutbriketten gaan nemen.
Ik noem het een gevaarlijke proef, omdat de eenige zoutbrikettenfabriek niet op Madoera thuis behoort, maar een tiental fabrieken, over geheel Indië verspreid moesten wezen op plaatsen in het binnenland door goede wegen, liefst per spoor, met de havenplaatsen verbonden. Hebben de autoriteiten, die het zoo druk hebben over den B. V. er nooit eens aan gedacht wat er gebeuren zal, wanneer die vijand straat Madoera blokkeert en onze zoutvoorraad vernietigt door de pakhuizen in brand te schieten?

Dan zit in korten tijd het binnenland van Java zonder zout en moet het Gouvernement een in oorlogstijd zoo hoog noodige bron van geld derven.
Ruw zout is een prachtige lading voor een schip en behoort aan vracht niet veel te kosten in tegenstelling van briketten, die goed verpakt moeten zijn en daardoor veel aan transport kosten.
Zout dat zich eenmaal gezet heeft spijleert, mis gaat overdekt, niet meer; het wordt een vaste massa, die loslaat van de wanden en met een pikhouweel moet los gemaakt worden.
Breek dus geen oude zoutpakhuizen af, maar bewaar daarin een goede hoeveelheid voor den kwaden dag, want werkelijk wanneer het Gouvernement niet van plan is Java zonder slag of stoot aan den B. V. over te geven, dan behoort het te zorgen voor een voldoende voorraad in zijn eigen belang en uit plichtbesef, omdat het zoo lange jaren het zout monopoliseerde en daar grove winsten mede liet behalen.
De Javaan heeft behoefte aan goedkoop zout; het Gouvernement kan hem dit geven en zelf nog een billijke winst maken.
De briketten hebben het voordeel van voor 2 centen een brokje zout verkrijgbaar te stellen, terwijl in het pakhuis de kleinste gemeten maat, 1/32 pikol, 19 à 21 centen kost; maar nog zijn ze veel te duur. 13 cent per kilo is in een tropisch land, door de zee omringd, veel te veel geld.
Kosten de briketten te veel aan fabricage, laat men dan tot den verkoop van gemeten ruw zout terugkeren.
Wanneer alleen Inlanders tot zoutverkoopkassimeester benoemd werden op een traktement van 50, 75, 100 of 125 gulden 's maands naar mate van het debiet, met van Gouvernementswege aangestelde en bezoldigde geld-tellers, meters en koelies en de vulling der zoutmaten geschiedde door trechters op drie-voeten boven de maat te plaatsen, welke trechters met schoppen, niet met mandjes, gevuld werden, ware knoeierij vrij wel onmogelijk.
De prijs van f 6.72 of f 6.— per pikolmaat was terug te brengen op f 4.80.

Dat men een hygroscopisch artikel als natuurzout nooit bij gewicht maar steeds bij de maat moet verkoopen staat mij vast.
Met behoorlijk bezoldigd personeel, trechter-meting en goede controle kan de Inlander niet bestolen worden en zal het wettig debiet enorm stijgen.
De kleinste gemeten maat, 1/32 pikol, zou dan 15 cent kosten, gelijkstaande met ruim 8 1/2 cent per kilo, doch voor het budget eener Inlandsche huismoeder is dat nog veel te veel geld; daarom moesten nog zakjes zout van 1/64, 1/128 en 1/256 pikolmaat tegen 8, 4 1/2 en 2 1/2 cent verkocht worden, dus in het duurste geval tegen f 6.40, f 5.78 of f 5.12 per pikolmaat, of per kilogram gerekend 1 1/2, 1 1/4 of ruim 9 centen.
Wanneer de Inlanders goed geholpen werden aan het pakhuis, zouden zij zich ook wel associeeren om samen voor 15 centen zout te koopen; vroeger wachten zij, bij kleine hoeveelheden koopende, veel te lang wachten omdat de zoutverkoopkassimeesters de klein-handelaren in zout, dikwijls hun eigen creaturen, protegeerden ten koste van de gewone koopers.
Elken middag na het sluiten van het pakhuis kan het personeel zakjes vullen voor den verkoop van den volgende dag.
Eenvoudige machines om zakjes te vullen, zullen dunkt mij, wel te construeeren zijn met een schuif, waardoor telkens 1/64, 1/128 of 1/256 pikolmaat in het zakje valt, dat daarna goed gesloten wordt.
De onkosten voor personeel voor de machines en voor de zakjes worden gedekt door den hoogerem detailrijks.
De spillage zou één procent in plaats van vier procent kunnen bedragen en behoefde een pakhuismeester geen valschen eed meer te doen.
Moge dit artikel de aandacht der autoriteiten trekken en de kritiek zich niet onbetuigd laten, dan hoop ik van replek te dienen: SETROTOMO.

Het Indische Kind.

Geachte Redacteur,
Het in het Koloniaal Weekblad van 26 Nov. jl. voorkomende Hoofdartikel „Zorg voor opvoeding en Onderwijs” — waarin aan vollediheidsalve toe te voegen „van Indische kinderen in Nederland” — doet mij de aandacht der belanghebbenden en de belangstellenden, niet 't allerminst van de ondertekenaren, vestigen op „Over het plaatsen van Indische kinderen in Nederland” en „Het Indische kind in Nederland”, opgenomen in het Koloniaal Weekblad 24 Juli, 7 en 22 Augustus 1902.
Daarin is zóó waar, en dus zeer behartigenswaardig: „Het Indische kind is anders, dan het Hollandsche kind, daarom, men doe het bij voorkeur in eene beschaafde familie, die in Indië gewoond heeft, die eigen kinderen heeft opgevoed, ja nog eigen kinderen opvoedt, — mis niet meer dan een paar van 'n leeftijd, opdat er sgeen jaloeisheid meer kan worden opgewekt bij de eigen kinderen.”
Zoo menig Indischman kan 'r van meespreken, dat zijn kind of pupil verkeerd beoordeeld wordt en daardoor uit den band raakt, ja zelfs de goede richting verlaat, omdat er weinig of geen rekening gehouden wordt met de grootte waarheid: „Het Indisch kind is anders dan het Hollandsche kind”, bij opvoeders en onderwijzers.
En huldigt men al 'ns deze waarheid, dan is 't zoo dikwijls slechts om op het Indisch kind het stigma te drukken van minder dan het Hollandsche kind.
Dat, schouderophalend gezegd: „nu ja 't is ook 'n Indisch kind”, wat heeft 't menig ouder al niet gegrieff.
Hoe het Indisch kind dan moet worden aangepakt? — wie hart heeft voor 'n kind, vindt in die artikelen kostelijke wenken.

dat in ruime mate, zoowel in Oost- als in West-Indië zal worden verspreid. Wij zullen met hem niet in discussie treden over de beste plaatsing van kinderen, waaromtrent de commissie of de besturen van afdelingen zullen worden geraadpleegd, omdat wij, met hem vertrouwen dat de zaak daar in goede handen is.
R. C.

Van vreemde Koloniën.

Duitsche Koloniën. De Koloniale Raad, de *duitsche* wel te verstaan, kwam den 30en November ll. voor zijne herfstzitting in dit jaar bijeen. Als eerste punt van behandeling kwam aan de orde de beraadslaging over het ontwerp van een besluit tot het instellen van *Gouvernementsraden* in de verschillende koloniën van het rijk. Het ontwerp vond in beginsel algemeene instemming en werd als teeken van vooruitgang begroet, doch twee leden achtten den voorgenomen maatregel wat vervroegd, met het oog op de omstandigheid dat b.v. in Kameroen en Togo als kooplieden en planters niet anders dan onzelfstandige, jongere geëmployeerden worden aange-troffen, die zich in de eerste plaats hebben te richten naar de, door hunne in Duitschland woonachtige chefs gegeven instructiën. Een ander lid meende dat de, ter hoofdplaats in de verschillende koloniën gevestigde, Europeanen dikwijls de toestanden elders in de betrokken kolonie niet zouden kunnen overzien. Van verschillende zijden werd opname van inboorlingen in de Gouvernementsraden bepleit, maar de meerderheid sprak zich tegen een desbetreffende motie uit.
De directeur van koloniën, Dr. Stuebel, gaf als voorzitter van den raad tegenover de bedenkingen, die enkele leden tegen het ontwerp uitten, te kennen dat het nu toch langzamerhand tijd werd om met den onderhavigen maatregel een proef te nemen, en zulks te meer nu de hier bedoelde instelling feitelijk reeds in verschillende koloniën bestaat.

Volgens het ontwerp, zoals dit, met enkele kleine wijzigingen in het regeeringsvoorstel, ten slotte door den raad werd goedgekeurd, zullen de door de gouverneurs te benoemen leden der Gouvernementsraden bestaan uit ambtelijke en niet ambtelijke leden, met dien verstande, dat laatstgenoemden in aantal niet zullen mogen achterstaan bij hunne ambtelijke collega's. Hoewel nu de benoeming der leden aan de gouverneurs zal worden gelaten, zullen dezen verplicht zijn zich te overtuigen dat hunne keuze de goedkeuring wegdraagt van de beroepskringen, wier vertegenwoordiging in de raden wordt voorgeschreven. De duur waarvoor de niet-ambtelijke leden worden benoemd, zal zich minstens tot één jaar uitstrekken. De leden moeten in de kolonie verblijven houden en zullen bij voorkeur gekozen worden uit hen, die ter hoofdplaats of in hare nabijheid zijn gevestigd. Den Gouvernementsraad in eenige kolonie zal vóór de indiening aan de afdeling „Koloniën” van „Buitenlandsche zaken” het ontwerp der jaarlijksche begrooting worden voorgelegd, evenals de ontwerpen der, door den gouverneur uit te vaardigen of voor te stellen verordeningen, die het algemeen belang raken.
Terwijl dus voor onze groote kolonie in Azië, wier eenveend bestaan de aanwezigheid waarborgt van elementen, die ten volle met de toestanden aldaar vertrouwd en dies in het algemeen belang nuttig kunnen werkzaam zijn, de decentralisatie niet dan schoorvoetend en zoo voorzichtig mogelijk van anderen af wordt voorbereid, ziet men voor de, nog zoo jeugdige *duitsche* koloniën het opperbestuur het initiatief nemen tot eene proeve van decentralisatie in den geest, welke bij de instelling der engelsche kroonkoloniën voorzat en deze, waar, evenals voor ons Indië nog 't geval is, de omstandigheden voor hare ontwikkeling gunstig waren, tot bloei heeft gebracht.

Of nu ook in elk der *duitsche* koloniën een specialiteit met de invoering der beoogde decentralisatie zal worden belast, vermeldt de *Deutsche Kolonial Zeitung* in haar verslag van de zitting van den Koloniale Raad niet. Wij meenen zulks echter te mogen betwijfelen, eerstens omdat juist het, ten onzent beoogde peuterwerk de voorlichting van specialiteiten noodig maakt, en ten tweede omdat in enkele Schutzgebiete als Duitsch Nieuw Guinea en Kiaotsjau de gouverneurs reeds van hunne bevoegdheden hebben gebruik gemaakt om aan de, door hen bestuurde toe te staan een woordje in bestuurszaken mee te praten.
Ontegenzeggelijk zullen de *duitsche* koloniën na invoering van den hiervoren genoemden maatregel heel wat bewoonbaarder worden voor gewone kolonisten, niet behoorende tot officiers- of ambtenaarswereld. Of de maatregel haar ook de gewenschte welvaart zal brengen? Dat hangt van te veel omstandigheden af om daar nu reeds een oordeel over te kunnen vellen. Zeker is het evenwel dat er heel wat gebeuren moet voor dat onze *duitsche* burenen zich in het bezit van een welvarend koloniaal rijk zullen mogen verheugen. Op het oogblijk moeten nog miljoenen marken uit de rijkskas worden bijgepast, om de koloniale zaak te kunnen drijven. Voor 1904 wordt op bijdragen van het rijk tot een totaal van 26,896,587 marken gerekend, waarvan alle Schutzgebiete hun deel zullen krijgen met uitzondering van Togo, dat evenals ten vorigen jare als zich zelf bedruipend unicum onder de koloniën daar staat. Kiaotsjau stelt met een bedrag van ongeveer 12,5 miljoen marken de hoogste eischen aan den *duitschen* belastingbetaler; dan volgen Duitsch Oost-Afrika met ruim 6 miljoen, Zuidwest-Afrika met nagenoeg 5,5 miljoen, Kameroen met nagenoeg 1,5 miljoen, Nieuw-Guinea met ruim 900,000 marken, enz. Het schijnt echter, met het oog op den minder gunstigen toestand der financiën van het *duitsche* rijk nog niet zoo vast te staan, dat de Rijksdag de gevraagde subsidien zal bewilligen, al blijven deze met ongeveer 200,000 marken beneden het ten vorigen jare toegestane bedrag en al zou uit de, voor 1904 2 miljoen hooger geraamde ontvangsten moeten blijken, dat de draagkracht der koloniën stijgende is en dus lang lijnen van gelidelijkheid aan de noodzaak voor het rijk om bij te springen van zelf een einde zal komen.

Somaliland. Uit, aan engelsche bladen ontleende berichten betreffende den, tegen den dollen Mollah in Somaliland gevoerden krijg, blijkt duidelijker genoeg dat het den Engelsen ginds niet voor den wind gaat. Graaf Leontieff, een vertrouweling van keizer Menelek en de eerste Europeaan, die zich door Zijne Ethiopische Majesteit met den titel van *desmatsj* gaf vereerd, liet zich onlangs met de „Yarra” te Marseille aangekomen, in een interview, dat hij aan een vertegenwoordiger van de „Agence Havas” toestond, als volgt over den toestand in Somaliland uit. Wat daar in die buurt voorvalt zal men in Europa niet licht te weten komen, want de Engelsen zorgen er voor om alle van het oorlogstoneel komende berichten te onderscheppen. De details der, tegen den Mollah ondernomen operatiën gaan niet verder dan de kust, wanneer ze al zoover komen.
Te Harrar wordt stellig verzekerd dat de Mollah den Engelsen twee ernstige nederlagen zou hebben toegebracht. Hij begon ook reeds tot het offensief over te gaan. Zijne meerderheid moet in de kracht zijner ruitrij gezocht worden. De Engelsen beschikken daar zoo goed als niet over cavalerie en hebben zich, ten einde eenige lieden bereiden te maken, reeds genoodzaakt gezien om de paarden der enkele huurwagens te Aden te requireeren.
Keizer Menelek heeft zijn onderdanen verboden om zich te laten opnemen in de neger-bataljons, welke de Engelsen te Berbera uit Somalis, Arabieren en Abyssy-

niërs trachten samen te stellen. Er moet ook, zoals reeds te voren gedacht werd, in het geheel geen sprake zijn geweest van een, door de Abyssiniërs aan de oprukkende engelsche macht te verleenen steun. De rol, waartoe Abyssinië zich bepaalde, bestond in het beletten aan de volgelingen van den Mullah om in abessynisch grondgebied door te dringen. Eens toen een gedeelte van het leger van den Mollah trachtte bij Djigdiga de grens over te steken, had de macht van ras Makonnen moeten optreden en den Somalis een geduchte nederlaag toegebracht.
De tactiek der Engelsen bestaat voor het oogblijk in het opspreken der punten in de woestijn, waar zich putten bevinden om zich daarvan meester te maken. Die putten, hoewel zeldzaam en in verborgen hoekjes gelegen, den inboorlingen zeer wel bekend, weten de Engelsen niet te liggen, die nu zoo'n beetje op goed geluk de woestijn intrekken om met een beperkt aantal troepen te trachten zich meester te maken van de putten. De verdedigers hebben geen moeilijke taak. In den strijd geoeft en in wind en weër gehard, kunnen de volgers van den Mollah het zeer wel een dagje zonder drinken te bekomen uithouden. Dat is niet het geval, met britsch-indische sepoys die in het geheel niet buiten drinkwater kunnen.
Verder heeft Engeland met een gedachten velding te doen. De Mollah is een bekwaam krijgsman, terwijl zijn leger zeer wel van wapens en amunitie voorzien is. Eindelijk loopt het gerucht, dat engelsche kooplieden zich zouden hebben verbonden om te zorgen voor de geregelde aanvulling van wapens en munitie van het leger van den Mollah.
„De oorlog zal dus lang duren”, besloot graaf Leontieff, „en ter bereiking van het beoogde doel, zullen de Engelsen moeten weten vol te houden en daartoe veel geld uitgeven”.

Zoowel in Engeland als in Italië verwacht men intusschen veel van de toenadering tusschen die landen en Frankrijk, om een einde te zien maken aan den smokkelhandel in wapens en munitie, waartoe vooral het fransche Djibouti het zijne bijdraagt.
Goud in Afrika. * * * Terwijl men in Transvaal nog uitziet naar middelen om te voorzien in de behoefte aan arbeidskrachten voor de Randmijnen, aan Goud- en Ivoorkust de prospectors het land afloopen, werden in Centraal- en Oost-Afrika nieuwe goudvelden ontdekt in de buurt van het Victoria-Nyanza-meer en zou ook goud gevonden zijn in het gebied van den Congo-staat, niet ver van het Moero-meer.
De *Manchester Guardian* meent dat het van zelf spreekt dat de mijnen in Duitsch Oost-Afrika en de engelsche mijnen hare productiën langs den Oeganda-spoorweg en over de haven Mombassa zullen verzenden, maar vraagt zich af waar het goud uit den Congo heen zal gaan. De maatschappij, die de Tanganyika-concessiën houdt, zou besloten hebben om een spoorweg aan te leggen van den zuidelijken oever van het Victoria-Nyanza-meer naar den noordelijken oever van het Tanganyika-meer en de zuidelijke punt van laatstgenoemd meer door een spoorlijn in verbinding te brengen met het Moero-meer. De mijnen in de buurt van dat meer zouden dan door een 2880 kilometers langen weg, in het gebied der groote meeren en langs de Oeganda lijn met de zee in verbinding zijn gesteld. Deze weg is niet de kortste maar wordt minder kostbaar geacht dan die welke met gebruikmaking van het Nyassa-meer zou kunnen worden daargesteld.
De, in Duitsch Oost-Afrika gevonden goudaders bevinden zich op eenige dagmarchen afstands van den zuidelijken oever van het Victoria-Nyanza-meer en het eindpunt van den Oeganda-spoorweg aan den noordoostelijken oever, is Port Florence, dat van het *duitsche* station Moeanza per *duitsche* aluminiumboot pas in vier of vijf dagen kan worden bereikt. De natuurlijke weg voor den afvoer van het edel metaal is dan ook niet over Mombassa doch in de richting van Dar-es-Salam te zoeken. Maar, zoals men weet, heeft de gouverneur van Duitsch Oost-Afrika, von Goetzen, met de kolonisten wel een heel verlangenslijstje van spoorwegen, die voor de kolonie noodig waren, gemaakt doch heeft die kolonie vooralsnog slechts te beschikken over het pietergrijs lijntje Tanga-Korogwé, dat nu tot Mombo zal worden verlengd, wanneer de *duitsche* Rijksdag het voor de kolonie gevraagde subsidie toestaat.

De lijn Tanga-Korogwé komt, naar het schijnt, met het oog op het achterland, niet voor eventuele verlenging ten behoeve van dien afvoer in aanmerking, en zoo is de waarschijnlijkheid zeer groot, dat Dar-es-Salam nu toch de zoolang gewenschte spoorweggemeenschap met het binnenland eerlang zal zien tot stand komen.
Ivoorkust. Hadden wij het hiervoren over de decentralisatie, waaraan voor de *duitsche* koloniën zoo groote verwachtingen worden vastgeknoopt, de fransche Ivoorkust is het voorbeeld eener kolonie, die aan een maatregel van centralisatie zeer veel heeft te danken. Sedert in de maand October van het vorige jaar, de fransche koloniën ter Westkust van Afrika werden samengevoegd tot het gouvernement van West-Afrika en het bestuur van dit, miljoenen vierkante kilometers omvattend gebied aan den heer Roume werd toevertrouwd, heeft deze niet stil gezeten en vonden billijke nooden en klachten bij hem een willig oor.
Groot-Bassam, de oude hoofdstad, die steeds door gele koorts en andere epidemiën werd geteisterd moest als zoodanig haar plaats afstaan aan het gezondere Bingerville, dat op zijne beurt met behoud van zijn naam wellicht, ten gerieve van den handel, een twintig mijlen westwaarts zal worden verplaatst.
De kust der kolonie vertoont een geheel ander karakter naar gelang men oostelijk of westelijk van den 8en legetradeg komt. In het westen steil en bijna onmiddellijk overgaande in de omstreeks 200 kilometers breede boschstrook, vindt men in het oosten eene rij lagunes, evenwijdig aan het strand, en op verschillende plaatsen in zee uitmondend, waarbij dan de eerste europeesche nederzettingen zijn verzezen, van waar uit een levendige handel werd gedreven met de vrij talrijke bevolking van het achterland van dit gedeelte der kust. Een zware branding maakt de nadering der schepen tot de kust hoogst moeilijk en gevaarlijk. Op één punt, bij Klein Bassam, waar het dieplood tot 100 meters gaat, bespeurt men nagenoeg niets van de branding en het is daar dat men nu een kunstmatige uitmonding van de lagune in zee gaat maken, terwijl meer binnenwaarts aan de lagune een haven zal worden ingericht, die door een 80 kilometers langen spoorweg met het binnenland in verbinding zal worden gebracht. Men is zoo verstandig geweest om bij het bepalen van het tracé van den spoorweg te rade te gaan met de geïnteresseerde handelskringen, waardoor de kans op het succes der onderneming aanmerkelijk wordt verhoogt. Hoogst practisch zullen b.v. de eerste kilometers van de lijn langs de lagune worden aangelegd, zoodat daar van zelf een spoorweghaven komt, zonder dat daarvoor meerdere kosten noodig zijn.

Nieuw-Caledonië. De toestand van deze kolonie is al even schitterend als die van ons Indië. Ook daar moet men er toe overgaan om veel van wat er noodig is achterwege te laten om te trachten de rekening te doen kloppen. En toch lukt het daar ook niet. De in-voerrechten en accijnzen zijn er reeds hoog, daar kon niets meer bij. Daarom heeft men toen een zegelrecht benevens een registratierecht ingevoerd en alle nieuwe werken van de begrooting geschrapt en toch komen er

nog een 200000 franken te kort. Ook de hoofdstad Noemea moet er alles behalve gunstig voor staan en men vraagt zich in de kolonie af, waar dit heen moet. Misschien treedt er ook daar wel 'n goede raadsman op die het paardmiddel der vendutie aan de hand doet. De kolonie zou nog wel 'n paar kleine eilandjes kunnen verkoopen.

Japan.

Wanneer wij ons vermeien in overdenkingen van wat onze Aziatische eilanden worden kunnen, bij een goed staathuishoudkundig beheer, dan komt ons telkens het beeld van Japan voor oogen.
En om nu ook aan onze lezers de overtuiging te geven, dat die overdenkingen niet onder de onoverwulbare illusieën behoeven te worden gerangschikt, nemen wij over de 1ste alinea van hetgeen in de jongste *Indische Mercur* voorkomt over het *Japansche Bankwezen en de Japansche Financiën in 1902/1903*:
In de laatste kwarteeuw heeft geen land ter wereld zich zoo snel ontwikkeld als Japan. Van een zuiver Aziatisch, — in ons oog — onbeschaafd land heeft Japan zich in den loop der laatste 25 of 30 jaren ontwikkeld tot eenen op modernen leest geschoeden, in de rij der groot-mogendheden mederekenenden staat, die zich op Chinesech terrein met Rusland zelfs durft meten. Dat de ontwikkeling van land en volk veelal te vlug heeft plaats gevonden, en alle onderdelen van het staatsbeleid niet met die zorg zijn behandeld, als leger en vloot, behoeft ons niet te verwonderen. De beschaving van het volk is doorgaans slechts een dun vernisje, dat nauwelijks het zuiver Aziatisch karakter van den Japanner verbergt, en dezelfde oppervlakkigheid merkt men op bij vele der Japansche, moderne instellingen.
Wij zullen niet redetwisten over de meerdere of mindere waarde van Aziatische beschaving en haar eigen karakter en evenmin in beschouwingen treden over het aantal centimeters, dat het vernis van kennis en ontwikkeling, bij de bevolking van een deel der Europeesche natieën is doorgedrongen. Het was ons nu hoofdzakelijk er om te doen aan te toonen, wat een zuiver Aziatisch land in een dertigtal jaren van goed beoerd worden kan!
Op de regeling van het Japansche bankwezen komen wij nog wel terug.

NAAMLIJST VAN LEDEN

toegetreden tot de vereeniging «Oost en West» in de maand November.

Heer P. L. van Genderen	Amsterdam f	2.— Lid.
„ T. Hazewinkel	Arnhem	1.50 „
„ H. B. Goettsch	„	1.50 „
„ P. J. Broekhoff	Doetinchem	1.50 „
„ W. T. E. Berckenkamp	Buisberg a/Rh.	2.50 „
„ A. Kluijver	Hilversum	1.50 „
Mevr. H. Ament geb. Meertens	's-Gravenhage	1.50 „
Heer G. L. Hoffand	„	2.50 „
Mej. E. Binnendijk	„	1.50 „
„ H. H. Blaauw	„	1.50 „
Mevr. de Wed. N. Ingenluyff, geb. Bronkhorst	„	1.50 „
„ de Wed. H. G. Oven, geb. M. Hoekstra	„	5.— Don.
Heer Frits Nieuwerkerk	„	1.50 Lid.
„ E. Marcella	„	1.50 „
Mevr. J. H. R. Tichler—Quarero	Nijmegen	1.50 „
„ Swart—Tichler	„	1.50 „
Heer Th. H. L. Arntz	„	1.50 „
Mevr. J. F. v. Kerckhoff—Becking	Soerabaja	2.50 „
Heer W. H. C. Hovy	Willemsoord	2.50 „
„ G. J. C. van Zijl de Jong	Zutphen	1.50 „

Donat., Leden en Abonn., die verhuizen, of het Weekblad niet geregeld ontvangen, wordt verzocht hiervan kennis te geven aan den Administrateur, Laan Copes van Cattenburgh 109, den Haag.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. December 1903.
D. J. Hulshoff Pol: Eenige op- en aanmerkingen over het geven van onderwijs in de Nederlandsche taal aan Inlanders. — Moekhbir: Brieven uit den zetel van het Khalifaat V. Nogmaals de Hedjazspoorweg. — Mr. K. van Hinoopen Labberton: De Indische Landbouwconcessie (slot.) — De nationale Congressen in Britsch-Indië. IV (slot). — Varia: De heeren Sarasin te Amsterdam. — Wat verstaat het boschwezen onder beplanting. — Tabanan. — Maandelijksche revue van brochures, enz. — Koloniale Literatuur: Dr. F. de Haan's nasporingen op oud Oost-Indisch gebied. — Timoreesch snijwerk en ornament. — Koloniaal Museum. — Studien en beschouwingen door Boeka. — Handleiding Mohammedaansche wet. — Wetenschap en industrie. — N. Mac. Leod: De Oost-Indische Compagnie op Sumatra in de 17e eeuw (vervolg). — W. C. M.: Maandel. bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Het Nederlandsche Zeewezen. December 1903.
H. F. Hoven: Iets over de opneming van Straat Makasser. — G. D.: De vrede van Adaut. Een kijkje op de Tenimber-eilanden.

De Indische Mercur. 1 Dec. 1903 No. 48.
Dr. C. L. v. d. Burg: Malaria-parasieten. — De ziekteverschijnselen van de cacaoplant in Suriname (vervolg). — De ontvlammingsmachine, tevens huller, van den heer Rogué. — De rentabiliteit van een koffieonderneming op Sumatra's Westkust. — De dertig belangrijkste goudmijnen van de wereld. — Enz. *Bijlage*: Oplossing van het Ramech-vraagstuk. Met monster ruwe ramech-bast en de daaruit door de Ramie-Union bereide spinbare vezel.
No. 49. Voeding en voedsel. — Het Japansche bankwezen en de Japansche financiën in 1902/03. — Het emigreeren van de Chinezen. — Op stomp kappen van kina en beschaduwden van kina. — Verslagen van Maatschappijen, Enz.

Verhandelingen van het Bat. Genootschap. Dl. LV. (1903) 3e stuk.
Mr. J. A. v. d. Chijs: Proeve eener Ned.-Indische Bibliographie (1659—1870). Supplement II.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	18 Dec.	1 Jan.	11.30 'sav.
Rotterdam, Lloyd,	18 Dec.	25 Dec.	11.30 'sav.
Genua, Nederland,	15 Dec.	29 Dec.	9.15 'sav.

(Suppletorie verzending den dag volgende op den aangegeven maildag te 5.5 'smorgens.)

Marseille, Lloyd,	22 Dec.	5 Jan.	7.45 'vm.
Marseille, Fr. dienst,	12 Dec.	26 Dec.	7.45 'vm.
Brindisi, Eng. dienst,	18 Dec.	1 Jan.	1.—mid.
Napels, Duits. dienst,	21 Dec.	4 „	9.45 'sav.

Via Marseille: Suppletorie verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 'vm.
Via Napels: Suppletorie verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12 uur, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

Wij merken den inzender op, dat hetgeen bij in no. 37 (26 Nov.) van het Kol. Weekbl. een hoofdartikel noemt, eigenlijk de mededeeling is eener circulaire, die wij hopen

ADVERTENTIE.

P. Happel Jr.

CUISINIER.

v. Kinsbergenstraat 85d,
DEN HAAG.

Utzending van Diners.
Koude en warme Schotels.

Eduard Pelger,

MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN en PELTERIJEN
Prinsestraat 39,
's-GRAVENHAGE.

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT,
over de Prinsestraat, DEN HAAG.

Desinfectie van Vertrekken
volgens Prof. Flügge.
STOOMDESINFECTIE
EN MOTZUIVERING VAN GOEDEREN.
Machinale Stoomzuivering
van Bedveeren.
Wasschen, opmaken en repareren
van beddegoed.

Corsmit Brossois & C.
Meubelfabrikant
DEN HAAG.

Compleete Meubileering,
benevens verhuur van Meubilair.
Voor Benedenhuis p. maand f 15.—
» Bovenhuis » » 20.—
» geheel huis » » 40.—
Bijzondere conditiën voor repatriërenden.
18, WAGENSTRAAT 18.

NIJMEGEN.

„UNITAS”

Bureau van Administratie.
Hypotheeken, Assurantie, Vaste Goederen.

Valkhof 3,

Telegramadres „Centrale”. Tel. Intero. 142.

Belast zich met het Huren en Verhuren, Koopen en Verkoopen van vaste goederen in Nederland.

Directie:

De Centrale Effecten- en Administratiebank
en P. W. J. van der Schoot, gep. kap. O.-I. L.
Correspondenten gevraagd, waar nog niet
vertegenwoordigd

Allan & Co.

Koninklijke Nederlandsche

Stoom-Meubelfabriek.
Magazijnen ter Meubileering.

Meubelen,
Tapijten, Gordijnstoffen etc

DEN HAAG:

HOOGSTRAAT 16.

Rotterdam. Utrecht.

G I D S

VOOR

Repatriërenden,

Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij,
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”
Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande
hotels gratis aan de repatriërenden
aangeboden:

Hôtel des Indes, Batavia.
Grand Hôtel „Java”
Hôtel „Ort”
„ Du Pavillon, Samarang.
„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
„ Simpang, Soerabaja.

Vraag prospectussen voor
advertentiën.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

SIEGEL-PIANINO.

Zie beoordeelingen van binnen- en buitenlandsche autoriteiten, Musici en Technici.

HOOFDAGENTSCHAP v. Nederland, Nederl.-Indië, België en Zuid-Afrika,
EERSTE NEDERL. MAATSCHAPPIJ tot Fabr. en Inv. van
Muziek-Instrumenten,
voorh. D. ANSINGH en Co., Zwolle.

J. A. DE GRUIJTER,

Obrechtstraat 196, hoek Reinkenstraat, Den Haag.

GROOTE SORTERING

Vulkachels, Insluithaarden, Calorifers,
Salamander Kachels, Gashaarden en Kachels en
Tegelkachelplaten.

OVERHEMDEN

NAAR
MAAT.

Gloster
CHEMISTE
HOOGSTRAAT 24/26, DEN HAAG.

Mode Instituut.

Inrichting voor het Maaktknippen en Costuumnaaien.
Atelier voor het vervaardigen van
Costumes en Mantels.

Gez. WEIJERMANS, Hugo de Grootstraat 62.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers
van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.
Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabrick van
Banieren, Vaandels, Militaire Borduurwerken.

Inrichting voor 't borduren van
Lambrequins, Stoelzittingen, enz.

Uitgebreide Weverij en Passementfabriek
voor de vervaardiging van Franjes, Em-
brasses en Agrementen in solide quali-
teit en iedere verlangde kleur.

CONCURREERENDE PRIJZEN.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT,
Den Haag.

Logies te bespreken
per maand, week en dag.

C. Nelck,

Behanger, Stoffeerder en Beddenmaker,
Van Merlenstraat 55,
'S-GRAVENHAGE.

Leveret en Repareert alle Gestoffeerde
Salon- en Eetkamer-Ameublementen.

Belast zich met verhuizen en in orde
brengen van GEHEELE INBOEDELSEN
onder waarborg tegen concurrerende
prijzen.

Magazijn „HET ANKER”

Veenestraat 49, Den Haag.

Indische Uitrustingen
voor DAMES en HEEREN,
in alle Prijzen.

Magazijn van Muziekinstrumenten.

GEBR. KOK (Gevestigd sedert 1848)

's-GRAVENHAGE, Gortstraat 17. AMSTERDAM, St. Janstraat 31.

Speciale inrichting voor het repareren
van alle soorten Strijkinstrumenten.

Snaren, Strijkstokken, Étuis, enz. enz.

Specialiteit in Strijkstokken:

A. VIGNERON á-Paris en RICH, WEICHOOLD Dresden.

STAAT

voor aanvraag van VERLOFSTRACLEMENT

VOOR

H.H. INDISCHE AMBTENAREN (officieel model).

Verkrijgbaar bij den uitgever van dit blad, Haagpoort 4.

Prijs 2½ cent.

Vraagt offerte voor Ned. OOST- en WEST-INDIË.
Agent voor den Haag en omstreken, de Heer
A. DE SWERT. Schenkweg 216

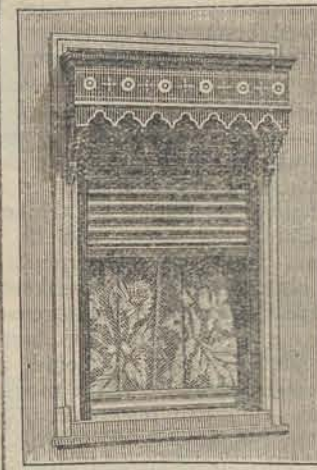
MAGAZIJN van BEHANGERSARTIKELLEN.

Meubileering. Stoffeering. Decoratiën.

H. P. MEIJS,

Reinkenstraat 25, Den Haag.

GOEDKOOP ADRES voor alle voorkomende werkzaamheden.

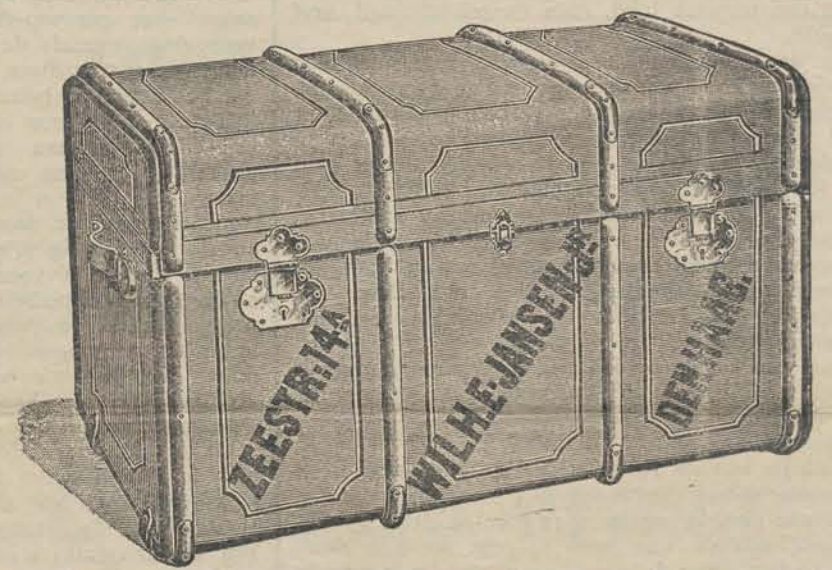

HEINEKEN'S

(Oudste) Glazenwasscherij
Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.
Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag
Telefoonnummer 2478.

Amsterdam, v. d. Helststraat 1.
Utrecht, Potterstraat 20.

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD”

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia
	1903	1904	1904	1904	1904
Oengaran	26 Dec.	7 Jan.	12 Jan.	1 Febr.	3 Febr.
	1904				
Sindoro *	9 Jan.	21	26	15	17
Salak	23	4 Febr.	9 Febr.	29	2 Maart
Lawoe	6 Febr.	18 Febr.	23	14 Maart	16
Ardoeno	20	3 Maart	8 Maart	28	30
Goentoer *	5 Maart	17	22	11 April	13 April
Merapi	19	31	5 April	24	26
Gedé	2 April	14 April	19	8 Mei	10 Mei

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: Ruys & Co., Rotterdam.

De Agenten: Eijkenluyters & Tromp, Anna Paulownastraat 1 d, 's-Hage.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPEL.

Fabriceeren alle Gecomprimeerde Geneesmiddelen,
Huis- en Plantageapotheken, Handapotheken voor Doctoren en Mijnwerkers.
Gecomprimeerde Photo-Artikelen.

CASCARA-PASTILLES } zeer aangename laxermiddelen.
WONDEROLIE-PASTILLES }

INDISCHE GENEESMIDDELEN STEEDS VERSCHE AANVOER.

LEVERANCIERS VAN MEERDERE REGEERINGEN.

Zie aanbevelingen Nederl. Roode Kruis, Dr. Romeyn, Prof. Korteweg
Dr. Lingbeek, Dr. v. d. Capellen, enz. enz.

Bijna ieder geneesmiddel kan in gecomprimeerden vorm gemaakt worden.

Vraag slechts ons Fabrieksmerk. Te bekomen bij alle Apothekers.

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”
HAAGPOORT 4.

Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!